

2018-2029

**Kommunedelplan
for barnehage og
skole**

**Vedtatt i kommunestyret
22.03.18**

Nord-Aurdal kommune

Foto: Monika L. Karlsen

INNHALDSFORTEGNELSE

1	Sammendrag	1
2	Innledning	2
2.1	Bakgrunn og formål med planarbeidet	2
2.2	Kommunens målsettinger	2
2.3	Prosess	2
2.4	Kommunens plansystem	3
3	Rammer og føringer	4
3.1	Lovverk	4
3.2	Overordna nasjonale føringer	4
3.3	Regionale føringer og innspill	5
3.4	Kommunale føringer	6
3.5	Gjennomgående temaer som vurderes i alle planer	7
3.6	Helhet og sammenheng- helse i alt vi gjør	8
4	Status, utviklingstrekk og utfordringer	10
4.1	Erfaringer fra gjeldende kommunedelplan	10
4.2	Sammenhengen mellom barnehage og skole	10
4.3	Beskrivelse av tjenestene	10
4.4	Status barnehage	11
4.5	Utviklingstrekk og utfordringer barnehage i 12-årsperspektiv	14
4.6	Status grunnskole (NABS og NAUS)	19
4.7	Utviklingstrekk og utfordringer grunnskole i 12-årsperspektiv	21
4.8	Prioriterte områder barnehage og skole 4-årig perspektiv	30
5	Mål og strategier	31
5.1	Overordnet mål	31
5.2	Målsetninger	31
5.3	Utdypende målsetninger	31
5.4	Strategier	32
6	Rammebetingelser og oppfølging	33
7	Kilder	34
8	Vedlegg- handlingsdel	37

1 SAMMENDRAG

Kommunedelplan for barnehage og skole er utarbeida i samsvar med vedtatt kommunal planstrategi 2016-2019 og har et tolvårig perspektiv; 2018-2029. Planen er utarbeida og behandla i tråd med Plan- og bygningsloven kapittel 11. Dette sikrer medvirkning og forankring gjennom oppstarts- og høringsprosesser. Kommunedelplanen har en hoveddel og en handlingsdel og bygger på de langsiktige målene som er angitt i kommuneplanen. *Handlingsdelen* konkretiserer tiltakene som er planlagt i et fireårsperspektiv for både barnehage og skole, og den rulleres årlig. Den gir også grunnlag for kommunens prioriteringer av ressurser.

Formålet med planen er at den skal være retningsgivende for barnehagens og grunnskolens arbeid og prioriteringer. Det er ønskelig å sikre en helhetlig forståelse og gjennomføring av opplæringen i hele oppveksten fra barnehage og gjennom hele grunnopplæringen. Planen skal være et verktøy for kommunens arbeid på området og skal bidra til å danne grunnlag for daglig drift og framtidig utvikling for barnehage og grunnskole i Nord-Aurdal.

En tydelig sammenheng mellom utfordringer, mål, strategier og tiltak anses som viktig for en *vellykka planprosess* inkludert *gjennomføring og resultater av tiltak*. Planen har derfor følgende **oppbygging**:

Utviklingstrekk og utfordringer ► Prioriterte fokusområder ► Målsetninger ► Strategier ► Tiltak

Utviklingstrekk og utfordringer for barnehage og skole er belyst i planens hoveddel, og følgende seks **prioriterte fokusområder** er definert for fireårsperioden 2018-2021:

1. Implementering av rammeplan for barnehagen og fornyta læreplan for grunnskolen
2. Grunnleggende ferdigheter og kompetanser
3. Lærings- og utviklingsmiljø
4. Rekruttering og kompetanse i personalet
5. Informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT)
6. Livsmestring og folkehelse

De prioriterte områdene leder til følgende **overordna mål** for perioden:

Alle barn og elever i barnehage og skole i Nord-Aurdal kommune skal oppleve et trygt og godt barnehage- og skolemiljø som fremmer helse, trivsel, danning og læring. Alle elever skal etter fullført grunnskole ha forutsetninger til å gjennomføre videregående opplæring og mestre livene sine. Det skal være nulltoleranse for krenkelser av og fra alle som er tilknyttet virksomhetene.

Fem **strategier** er valgt med tro på at de skal bidra til god måloppnåelse.

- A. Satse på menneskelige ressurser og kompetanse
- B. Etablere et tydelig verdigrunnlag og arbeide holdningsforebyggende
- C. Samarbeide på tvers
- D. Satse på informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT)
- E. Legge til rette fysiske/praktiske forhold

Strategiene gir videre grunnlag for tiltak i fireårsperioden. Tiltakene beskrives i handlingsdelen og anses som nødvendige for å følge opp prioriterte fokusområder, nå målsetninger og oppfylle regelverk og forventinger til kvaliteten i barnehage og skole.

2 INNLEDNING

2.1 Bakgrunn og formål med planarbeidet

Kommunedelplan for barnehage og skole er utarbeida i samsvar med vedtatt kommunal planstrategi 2016-2019. Tidligere kommunedelplan for området ble vedtatt 22.11.12 og var gjeldende for perioden 2013-2016.

Formålet med planen er at den skal gi retning for barnehagens og grunnskolens arbeid og prioriteringer. Det er ønskelig å sikre en helhetlig forståelse og gjennomføring av opplæringen i hele oppveksten fra barnehage og gjennom hele grunnopplæringen. Planen skal være et verktøy for kommunens arbeid på området og skal bidra til å danne grunnlag for daglig drift og framtidig utvikling for områdene barnehage og grunnskole i Nord-Aurdal kommune.

Planen skal fremme grundig, systematisk og målretta arbeid for å sikre et godt og inkluderende lærings- og oppvekstmiljø i barnehage og skole. Med lærings- og oppvekstmiljø menes de samlede faglige, kulturelle, relasjonelle og fysiske forholdene i barnehage og skole som har betydning for barnas/elevenes dannings og læring, utvikling, helse, trygghet og trivsel.

2.2 Kommunens målsettinger

Kommuneplanens målsettinger skal gjennomsyre driften i alle kommunens virksomheter, herunder barnehage og skole. Barns og unges oppvekstsvilkår er tydelig prioritert i kommunens planverk. I kommuneplanens samfunnsdel for perioden 2011-2023 er kommunens verdigrunnlag definert med «*kunnskapskommunen Nord-Aurdal*» som 1.prioritet. Det står videre at det skal legges til rette for «*gode skular og utdanningstilbod til alle*», og det skal arbeides for «*eit godt kulturtilbod for skuleelevar og studentar i kommunen*». Dette følges videre opp i kapittel 5.0 med «*oppvekstsvilkår til barn og unge*» som høyeste prioritet.

2.3 Prosess

Planen utarbeides og behandles som en kommunedelplan i tråd med plan- og bygningsloven. Dette sikrer medvirkning og forankring gjennom oppstarts- og høringsprosesser.

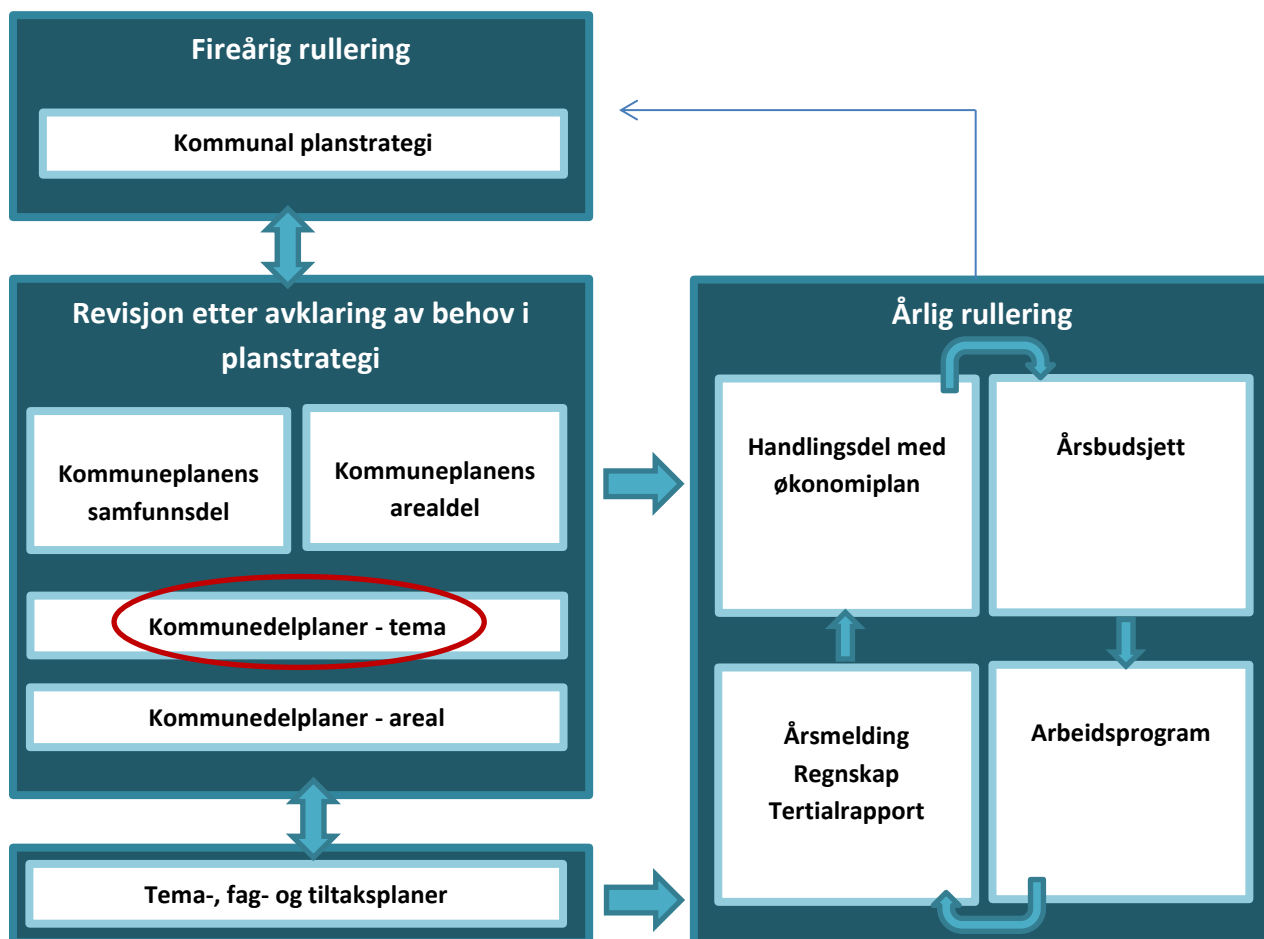
Formannskapet vedtok oppstart av kommunedelplanarbeidet 22.02.2017. Planprogrammet ble vedtatt i kommunestyret 18.05.17. Kommunedelplanen behandles i kommunestyret 29.03.18.

Medvirkning er ivarettatt gjennom høringsprosesser og offentlig ettersyn. Høringsuttalelser og merknader/innsspill i forbindelse med disse, er omtalt i saksframstillingen og gjennom eget vedlegg, og de er vurdert hensyntatt i kommunedelplanen.

Det ble gjennomført et «verksted» med kommunestyrets og de kommunale rådernes medlemmer 18.05.17, som ga mulighet for innspill og drøfting vedrørende fokusområder for planen. Elevrådets innspill er tatt inn i planen, medarbeidere i kommunens virksomheter har hatt medvirkningsmulighet, og alle samarbeidsutvalgene i barnehagene og skolene har gitt høringsuttalelser. Kommunale råd er informert og er gitt anledning til å komme med merknader og innspill.

Ei prosjektgruppe har hatt ansvaret for utarbeidelse av planen. Grappa har bestått av representanter fra barnehage, barneskole, ungdomsskole, tillitsvalgte og kommuneadministrasjon. Ei tverrfaglig plangruppe og arbeidsgrupper i virksomhetene har også bidratt til planens innhold. Administrativ styringsgruppe har vært rådmannens ledergruppe, og politisk styringsgruppe har bestått av formannskapet.

2.4 Kommunens plansystem

Figur 1: Kommunens rullerende plansystem

Et godt plansystem er viktig for å sikre gjennomføring av vedtatte målsettinger. Gjennom handlings- og økonomiplanen tildeles årlig ressurser for gjennomføring. Kommuneplanen skal være den omfattende og sektorovergripende planen som inkluderer hele kommunens virksomhet. Det vil imidlertid innenfor en del fagområder være behov for egne planer, deriblant kommunedelplan for barnehage og skole. Det er to hovedgrunner til dette; 1. Behov for styringsverktøy og en prioriteringshjelp. 2. Behov for planer som går i dybden og utvikler fagområder.

En kommunedelplan skal angi mål og strategier bygget på de langsiktige målene angitt i kommuneplanen. Slike planer skal ha en handlingsdel som rulleres årlig. Handlingsdelen skal angi hvordan planene skal følges opp de fire påfølgende årene, eller mer. Handlingsdelen gir en oversikt over tiltak for de ulike virksomhetene. Tiltakene er forankra i virksomhetenes egne planer, f.eks. gjennom årshjul, utviklingsplaner og temaplaner for den enkelte virksomhet.

3 RAMMER OG FØRINGER

Det er en mengde dokumenter, som lovverk, forskrifter, stortingsmeldinger, NOU-er, retningslinjer og veiledere, som gir pålegg og retning for arbeidet i barnehage og skole. Det er i dette kapitlet vist til og gjort et brutalt utvalg. På Kunnskapsdepartementets og Utdanningsdirektoratets nettsider vil leseren kunne finne det komplette settet av nasjonalt førende dokumenter.

3.1 Lovverk

- Plan- og bygningsloven
- Lov om barnehager (barnehageloven)
- Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)
- Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven)
- Lov om forbud mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne (diskriminerings- og tilgjengelighetsloven)

3.2 Overordna nasjonale føringer

Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver

Kunnskapsdepartementet har fastsatt ny rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Den nye rammeplanen trådte i kraft fra 1. august 2017 og er en forskrift til barnehageloven. Rammeplanen gir styrere, pedagogiske ledere og det øvrige personalet en forpliktende ramme for planlegging, gjennomføring og vurdering av barnehagens virksomhet. Rammeplanen gir også informasjon til foreldre, eier og tilsynsmyndighet.

Forskrifter, rundskriv, veiledninger og tolkninger tilknyttet området barnehage

Disse omtales og ligger lett tilgjengelig og oppdatert på Utdanningsdirektoratets nettsider; <http://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/barnehage/rettskildene/>

Læreplanverket

Læreplanverket består av generell del, prinsipper for opplæringen, læreplaner for fag og fag- og timefordelingen. Dette er forskrifter til opplæringsloven og skal styre innholdet i opplæringen. Arbeidet med å **fornye** læreplanverket er satt i gang, og nye læreplaner vil være klare for elevene høsten 2020. *Generell del og prinsipper for opplæringen* er revidert og skal erstattes med *Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen*. Den er fastsatt ved kongelig resolusjon i september 2017, og dato for når den trer i kraft er ikke fastsatt.

Forskrifter, rundskriv, veiledninger og tolkninger tilknyttet området grunnskole

Disse omtales og ligger lett tilgjengelig og oppdatert på Utdanningsdirektoratets nettsider; <http://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/skole-og-opplaring/lover-og-forskrifter/>

Meld. St. 34 (2012 - 2013) God helse felles ansvar (Folkehelsemeldingen)

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-34-20122013/id723818/>

Meld. St. 19 (2014 - 2015) Mestring og muligheter (Folkehelsemeldingen)

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/folkehelsemeldingen-mestring-og-muligheter/id2403920/>

Program for folkehelsearbeid i kommunene 2017-2027;

<https://helsedirektoratet.no/Documents/Folkehelsearbeid%20i%20kommunen/Program%20for%20folkehelsearbeid%20i%20kommunene%202017-2027.pdf>

Programmet er en tiårig satsing for å utvikle kommunenes arbeid med å fremme befolkningens helse og livskvalitet. Programmet skal særlig bidra til å integrere psykisk helse som del av det lokale folkehelsearbeidet og fremme lokalt rusforebyggende arbeid. Barn og unge skal være en prioritert målgruppe.

3.3 Regionale føringer og innspill

Kommunebildet for Nord-Aurdal kommune 2017

Her uttaler Fylkesmannen i Oppland seg om utfordringer for barnehage- og skoleområdet; <https://www.fylkesmannen.no/oppland/kommunal-styring/2017-kommunebilder/bildene/nord-aurdal/>

Regional plan for folkehelse 2012-2016 (under revidering)

<https://www.oppland.no/fagomrader/plan-og-miljo/folkehelse/regional-plan-for-folkehelse/>

Regional plan for kompetanse Oppland

<https://www.oppland.no/fagomrader/plan-og-miljo/regionale-planer/mulighetenes-oppland-i-ei-gronn-framtid/regional-plan-for-kompetanse/>

Planarbeidet er satt i gang og skal vedtas i løpet av 2018. Fra planprogrammet: «*Den regionale planen for kompetanse skal bidra til å gi befolkningen nok og riktig kompetanse for å møte endringer og omstilling i samfunns- og arbeidsliv. Planen skal bidra til varig tilknytning til arbeidslivet og forebygge sosiale helseforskjeller*».

Veileder for barnehage, skole og pedagogisk-psykologisk tjeneste i Valdres, revidert 2013

Pedagogisk-psykologisk tjeneste er en interkommunal tjeneste for alle seks Valdreskommunene. Veilederen presenterer tjenesten og omtaler saksbehandling, spesialundervisning, spesialpedagogisk hjelp og overganger gjennom hele utdanningsløpet fra barnehage til videregående skole.

Regional kompetanseplan for barnehager i Valdres 2015-2018

Formålet med denne planen er å styrke kompetansen til medarbeidere i barnehagene og å prioritere fokusområder. Planen oppdateres jevnlig.

Regional plan for kompetanseheving Hallingdal og Valdres tom. 2021-2022

Planer for IKT- arbeid i barnehage og skole, revideres jevnlig

Det finnes flere strategiplaner og beskrivelser for IKT-arbeidet i Valdreskommunene. Dette gjelder planer for kommunen i sin helhet, for barnehagene og for IKT-kontakter på skolene i Valdres.

Retningslinjer for avvikling av muntlig eksamen for grunnskolen i Valdres, revideres jevnlig

Denne instruksjonen er forpliktende for skoleeier, alle ungdomsskolene i Valdres og for faglærere og sensorer som medvirker til å gjennomføre lokalt gitt eksamen i Valdres.

Kulturstrategi for Oppland 2016 - 2020

<http://opengov.cloudapp.net/Meetings/opplandfk/AgendaItems/Details/200585>

3.4 Kommunale føringer

Kommunal planstrategi 2016-2019

I kommunal planstrategi 2016-2019 kommer det frem at kommunedelplan for barnehage og skole skal revideres i planperioden.

Kommuneplanens samfunnsdel 2011-2023

Kommuneplanens samfunnsdel gir retning og føringer for kommunens samlede utvikling i et langsiktig perspektiv. Her definerer politikerne hvilke mål de har for utviklingen av lokalsamfunnet, samt hvilke retningslinjer de vil at kommunens organisasjon skal arbeide etter for å nå målene. Oppvekstvilkår for barn og unge er det øverst prioriterte satsningsområdet i kommuneplanens samfunnsdel for perioden.

Folkehelseoversikt 19.11.2015 og Folkehelseprofilen 2017

Folkehelseoversikten viser relevant statistikk for oppvekstområdet; f.eks. oppvekst- og levekårsforhold, fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø og helserelatert atferd. Folkehelseinstituttet utgir hvert år en oppdatert folkehelseprofil for hver kommune.

Økonomiplan for kommunen 2018-2021

Kommunen utarbeider hvert år en økonomiplan med årsbudsjett, årsberetning (årsmelding) og årsregnskap.

Vedtekter for kommunale barnehager i Nord-Aurdal, revidert 2016

Alle barnehager skal i henhold til barnehageloven ha vedtekter. Vedtektene gjelder alle barnehager som eies av Nord-Aurdal kommune og inneholder generelle bestemmelser om drift og annen informasjon som gjelder forholdet mellom foreldre og barnehagene. Vedtektene vedtas av kommunestyret.

Handlingsplan mot krenkende atferd i barnehagen og handlingsplan mot mobbing i skolen

Dette er verktøy i arbeidet med å forebygge, avdekke og stoppe krenkende atferd i barnehage og skole. Revideres jevnlig.

Kompetanseplan for skolene. Gjennomgås årlig.

Danner grunnlag for rekruttering og videre- og etterutdanning.

Tiltaksplan mot barnefattigdom 2017-2020

Formålet med denne planen er å redusere antallet barn som lever i fattigdom i Nord- Aurdal kommune og å bidra til kunnskap om hvilke konsekvenser barnefattigdom gir.

Kommunedelplan for trafikksikkerhet 2017-2028

Planens mål er å videreføre innsatsen med trafikksikkerhetsarbeid, og videre at planen skal fungere som et godt verktøy for kommunens arbeid på området. Planen gir føringer for barnehagens og skolens arbeid med trafikksikkerhet sammen med læreplanverkets generelle del og fagplandel.

Overordnet ROS-analyse (risiko- og sårbarhetsanalyse) og Beredskapsplan for kommunen

Dette er en kartlegging av hendelser som kan inntreffe i kommunen og en vurdering/sammenstilling av disse. Med utgangspunkt i denne analysen utarbeider kommunen en overordnet beredskapsplan. Beredskapsplanen er en oversikt over hva kommunen har forberedt seg på å gjøre i ulike

krisesituasjoner og omhandler ansvar og roller, organisering og forberedte tiltak for håndtering av uønskede hendelser.

3.5 Gjennomgående temaer som vurderes i alle planer

Plan- og bygningsloven og vedtatt kommunal planstrategi (2016-2019) for Nord-Aurdal kommune, definerer fire gjennomgående temaer som skal vurderes i alle planer som utarbeides:

Folkehelse

Folkehelseloven legger opp til en systematisk arbeidsform som innebærer oversikt over folkehelsesituasjonen, planforankring av mål, samt tiltak og evaluering av kommunens folkehelsearbeid på lang og kort sikt.

Miljø, energi og klima

Barnehage/skole og miljø henger tett sammen. Barna og elevene skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. De skal lære å tenke kritisk og handle etisk og miljøbevisst. Miljøtiltak vil være retta mot både fysisk og psykososialt arbeidsmiljø for elever og medarbeidere. Det skal være både individ- og systemretta tiltak i virksomhetene. Det skal være både holdningsforebyggende og handlingsretta tiltak for bærekraft og «miljø i hverdagen» (naturvern, klima, forurensning osv.)

Universell utforming og annen inkludering

Universell utforming er viktig i all samfunnsplanlegging for å sikre et likeverdig tilbud til alle kommunens innbyggere. Dette gjelder også med tanke på barn og unges hverdag i barnehage og skole, f.eks. tilgjengelighet/framkommelighet, mulighet til å delta i lek og aktivitet, mulighet til å delta på arenaer som barn benytter.

Alle barnehager og skoler skal kontinuerlig jobbe for å skape trygge, inkluderende og gode barnehage- og skolemiljø. Barnehage og skole bygger sitt daglige virke på grunnleggende verdier som respekt for menneskeverd, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet. Opplæringen skal gi innsikt i kulturelt mangfold og vise respekt for den enkeltes overbevisning.

Barn og unge

Det er både internasjonale og nasjonale føringer, retningslinjer og forventninger til hvordan barns og unges interesser skal ivaretas i planleggingen. FNs barnekonvensjon om «barnets beste» skal være et grunnleggende hensyn, barns ytringsfrihet og medvirkning skal ivaretas. FNs barnekonvensjon er særlig relevant for arbeidet med kommunedelplanen fordi kommunale beslutninger og prioriteringer får direkte og umiddelbar betydning for barn og unge.

3.6 Helhet og sammenheng- helse i alt vi gjør

Befolkningens helse er ikke kun helsevesenets anliggende. Siden helsetjenestene kun klarer å påvirke 10 % av folks helseproblemer (10-90-regelen - Wildavsky 1977), sier det seg selv at helse er noe alle virksomheter og sektorer har ansvar for. Lykkes man med å utvikle et mer helsefremmende samfunn, skaper man samtidig et grunnlag for et inkluderende arbeidsliv, kreativitet og innovasjon, og man bidrar til samfunnsutvikling på en rekke andre områder. «Helse i alt vi gjør» peker med andre ord ikke bare på at alle virksomheter har plikt til å bidra, det innebærer at alle også drar fordeler av det. Folkehelse handler om å sette oppmerksomheten mot forhold som påvirker helsen, både forhold som fremmer helse og forhold som gir risiko for sykdom. Bredden og omfanget av disse faktorene er omfattende og krever en helhetlig og samordnet planlegging på tvers av virksomhetene. Kommunene må derfor planlegge og legge til rette for gode livsløp, ikke bare gode tjenester isolerte fra hverandre, for det er ofte i skjæringspunktet mellom to eller flere tjenester at mange av problemene, og ikke minst mulighetene, i folks liv ligger.

Egenansvar og mestring

Hver enkelt har et betydelig ansvar for egen helse og myndighet og innflytelse over eget liv. I det å ha egenansvar ligger også økt mestring av hverdagens krav, dette gir videre mer valgfrihet og mulighet til et selvstendig liv. Mestring gir også livsglede, mening og overskudd, også når man rammes av sykdom. Økt egenansvar må derfor ikke sees som kun en nødvendighet på grunn av knappe ressurser i velferdsordningene – det er en ressurs i seg selv. Når man skal legge til rette for at den enkelte kan ta mer ansvar for egen helse, må det imidlertid tas hensyn til at forutsetningene er forskjellige. Dersom de gode valgene man står overfor er vanskelige mens de mindre gode valgene er enkle, krever de gode valgene mer av oss. Manglende overskudd til å mestre hverdagens mange utfordringer kan derfor medføre at man velger det som er enklest, selv om dette ikke er til beste for oss eller omgivelsene. Dette betyr at vi både må styrke den enkeltes mestringsevne og samtidig gjøre de gode valgene enkle. Forutsetningene for å ta frie valg påvirkes av måten samfunnet er bygd opp på og vil begrenses av forskjeller i ressurser og overskudd, samt hvordan det er tilrettelagt for hver enkelt. Det er derfor et mål å få til en samfunnsutvikling som skaper like muligheter, der man får til et velferdssamfunn som ikke passiviserer, men stimulerer det beste i oss.

Bilde fra Åsnes kommune

Prioritering av barn og unge

Å gi barn og unge økt mulighet til mestring og utvikling er noe som bør prioriteres høyt, siden grunnlaget for gode helsevaner legges tidlig og får betydning gjennom hele livsløpet. Dette omfatter blant annet gode levekår, oppvekstforhold som fremmer psykisk helse, muligheter for sunt kosthold i barnehage/skole, tobakksfrie omgivelser og en aktiv fritid. I denne prioriteringen ligger økt fokus på barnefattigdom, der gode tiltak vil kunne bidra til å redusere sosiale forskjeller i helse. En stor

utfordring på dette feltet, og som kan forklare mye av de markante sosiale helseforskjellene, er kumulative levekårsulemper. Barn i lavinntektsfamilier er mer utsatt for å rammes av mange levekårsulemper på en gang, der én ulempe danner grunnlaget for flere, og som dermed gjør belastningen ekstra stor for det enkelte barn. Levekårsulemper knytter seg til økonomi, lokalmiljø, bosituasjon, helse, familiesituasjon, deltakelse, oppfølging skole/lekser og samspill, der disse ulempene har en negativ påvirkning på barnets oppvekst, utvikling, skoleprestasjoner og helse resten av livet. Videre er risikoen stor for å havne i lavinnteksgruppen som voksen, og at egne barn vokser opp i samme situasjon. På denne måten ser man at sosiale forskjeller går i arv, og det er et viktig mål å bryte dette mønsteret.

Psykisk helse på dagsorden

Folkehelsemeldingen (2014-2015) peker på at psykisk helse skal integreres som en likeverdig del av folkehelsearbeidet gjennom å ivareta hensynet til psykisk helse på tvers av virksomheter. Nesten halvparten av befolkningen vil i løpet av livet få en psykisk lidelse. Det kan være skremmende å oppleve mentale lidelser, men det er også aldeles normalt- det angår oss alle, både barn, unge, voksne, eldre eller som pårørende. Psykisk helse er i dag et unødvendig utilgjengelig tema, godt hjulpet av et knusktørt fagspråk og et blytungt alvor. Åpenhet og normalisering sammen med økt mestring er her viktige stikkord.

Folkehelsearbeid skjer i kommunene

Et nasjonalt mål er 25 % reduksjon i tidlig død på grunn av ikke-smittsomme sykdommer, og denne målsetningen krever at risikoen knyttet til tobakk, alkohol, fysisk inaktivitet, usunt kosthold, overvekt og fedme reduseres betydelig. Nasjonale tiltak, rammebetingelser og virkemidler er avgjørende for utvikling av folkehelsearbeidet. Det er likevel slik at det meste av folkehelsearbeidet skjer i kommunene. Kommunene er nær dagliglivet til folk gjennom arenaer som barnehage, skole, kultur, helse- og omsorgstjenester.

Frivillige

Nord-Aurdal kommune ønsker å inngå mer forpliktende samarbeid med frivillige organisasjoner og arbeide med ulike modeller for samarbeid.

Frivillige organisasjoner gjør en stor innsats, og mange driver tjenestetilbud i samarbeid med, eller som supplement til, kommunens tjenester. Kommunen har lang tradisjon for samarbeid med frivillige lag og foreninger. Disse vil være viktige samarbeidspartnere i fremtiden. I samarbeid med frivilligheten kan kommunen skape flere sosiale arenaer og aktivitetstilbud.

Bilde fra mynewsdesk.com

4 STATUS, UTVIKLINGSTREKK OG UTFORDRINGER

4.1 Erfaringer fra gjeldende kommunedelplan

Kommunedelplan for barnehage og skole ble vedtatt i kommunestyret 22.11.2012. Planen inneholdt en hoveddel og en handlingsdel. Hoveddelen i planen viser langsiktige og helhetlige tanker for virksomhetene i et tolvårsperspektiv, mens handlingsdelen gir en oversikt over tiltak i fireårsperioden. Handlingsdelen ble sist rullert i mai 2016.

Erfaringen med planen er at den har vært et godt styringsverktøy både for planarbeid og for daglig drift. Handlingsdelen legger til rette for å kunne gjøre prioriteringer, både på overordna kommunalt nivå og på virksomhetsnivå. Den legger til rette for forutsigbarhet og gir samtidig en mulighet til å vurdere nye elementer gjennom jevnlig rullering av planen.

Denne modellen tenkes i stor grad videreført i ny kommunedelplan for 2018-2029.

I forrige kommunedelplan var handlingsdelen delt inn i tre hovedområder; *kunnskap og kvalitet*, *kultur-bygging* og *kompetanse*. Tiltakene beskrevet i handlingsdelen er i stor grad gjennomført og målsetninger i stor grad nådd, og kapitlene 4.4 (barnehage) og 4.6. (skole) i herværende plan omtaler status for virksomhetene. Det vil være fokusområder som videreføres også i revidert kommunedelplan.

4.2 Sammenhengen mellom barnehage og skole

Barnehage og skole arbeider sammen for at barnet og eleven skal tilbys et helhetlig utdanningsløp gjennom hele barndommen og ungdommen. Barnehagen og skolen er begge institusjoner for omsorg, danning, lek og læring. De er pedagogiske institusjoner med forskjellig mandat, men de skal begge bidra til en god start på livet og livslang læring samt bidra til å gjøre hvert enkelt individ i stand til å mestre eget liv og delta i samfunn og fellesskap.

Det er de foresatte som har hovedansvaret for barnas danning, læring og utvikling. De foresatte, barnehagen og skolen har et felles ansvar for at barnet møter barnehage- og skolehverdagen med entusiasme og lærelyst.

Grunnleggende kompetanse ervervet i barnehagen og tidlige barneår vil ha stor betydning for elevenes trivsel og læringsutbytte på skolen, og vil videre gi et godt grunnlag for videre utdanning og livsmestring.

Barn og foresatte skal føle seg trygge på at både barnehage og skole arbeider sammen og målretta for å skape kontinuitet og sammenheng i opplæringsløpet, og at hvert enkelt barn sikres gode overganger gjennom hele barnehage- og grunnopplæringen. Dette krever at barns medvirkning tas på alvor, det krever tett samarbeid med foresatte og mellom medarbeiderne og virksomhetene i hele utdanningsløpet.

4.3 Beskrivelse av tjenestene

Denne kommunedelplanen omhandler tjenesteytingen i kommunens fem barnehager og to skoler. To av barnehagene er bygd med barnehagedrift som formål mens tre av barnehagene er tidligere skolebygg som er omdisponert til barnehager.

Det er i 2017 gjort en gjennomgang for å vurdere kapasiteten i eksisterende bygningsmasse (barnehager) og om det er mulig å tilby det nødvendige antall barnehageplasser i én barnehage mindre

enn i dag. Med bakgrunn i utnyttingsgrad og barnetall er det i dag ikke mulig å redusere antall barnehager uten utvidelse et annet sted/nybygg.

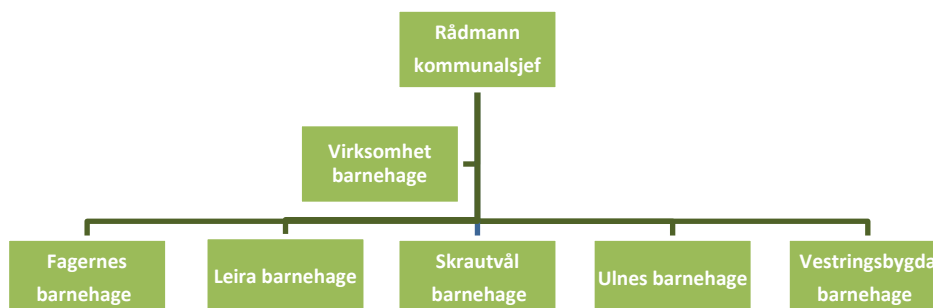
Det vil framover være nødvendig å vurdere barnehagestruktur/organisering, bygningsmasse (inne- og utemiljø) både med bakgrunn i stor søkning til sentrumsnære barnehager, økende antall barn i barnehagen og barnehagebygg- og uteområder som trenger tilpasninger for å fylle dagens og framtidens krav til kvalitet og utforming.

Skolestrukturen ble utreda og politisk behandla i forkant av forrige planperiode, og kommunen har i dag en barneskole og en ungdomsskole på Fagernes. Nord-Aurdal barneskole ble renoverert og utbygd i 2012 og har vært i drift siden 01.08.12. Kulturskolen i kommunen er samlokalisert med barneskolen. Ungdomsskolen, som ble bygd i 1974, ble sanert i 2017, og ny ungdomsskole skal, etter planen, være innflyttingsklar i januar 2019. Valdreshallen, som ligger i tilknytning til skolene renoveres også i samme periode. I byggeperioden skal ungdomsskolen ha tilhold på Røn skule i Vestre Slidre kommune. Med ny ungdomsskole og renoverert idrettshall er skolebyggene i kommunen moderne og skal gi gode fysiske rammer for opplæringen.

Både barnehage og skole har stort fokus på utvikling og kvalitet i tjenestene, og dette kommer til uttrykk blant annet gjennom utviklingssatsinger og -planer, kompetanseheving for alle nivåer i organisasjonen og gjennom den daglige driften. Virksomhetene har iverksatt pålegg om økonomisk effektivisering, og KOSTRA¹-tall viser svært økonomisk effektiv drift sammenligna med mange andre kommuner.

4.4 Status barnehage

Det er i dag fem kommunale barnehager som ligger spredt i kommunen.

Det er ikke kretsregulering av barnehagene. Det er ett felles hovedopptak til barnehagene i året, men med løpende inntak gjennom året der det er kapasitet. Alle barnehagene tilbyr hel- og deltidsplasser. Virksomhet barnehage har en virksomhetsleder med totalansvar for hele virksomhetens fem avdelinger. Hver barnehage har en styrer med leder- og pedagogisk utdanning med ansvar for daglig drift og pedagogisk utviklingsarbeid. Det jobber både barnehagelærere, fagarbeidere/assistenter og lærlinger i virksomheten, samt en praktisk-pedagogisk veileder som er tilknyttet alle virksomhetene. Barnehagene har uteområder og nærmiljøer med gode aktivitets- og utviklingsmuligheter, men mange av anleggene trenger oppgradering og fornyelse. Det er utstrakt samarbeid på tvers av barnehagene og samtidig rom for ulikheter. Alle barnehagene har stort fokus på godt og tett samarbeid med foresatte.

Fakta om barnehagene pr. 08.12.17 (Hjemler unntatt styrkingsressurs.)

¹ Kommune-Stat-Rapportering (gir styringsinformasjon om ressursinnsatsen, prioriteringer og måloppnåelse)

Barnehage	Antall avdelinger	Antall plasser	Årsverk (grunnbemanning)	Årsverk pedagoger
Fagernes	4	72	13	4
Leira	2	36	7	2
Skrautvål	4	72	13	4
Ulnes	3	54	10	3
Vestringsbygda	5	90	16,4	5

I tillegg til de fem kommunale barnehagene er det en privat barnehage lokalisert i Ranheimsbygda.

Det er full barnehagedekning i kommunen. Det vil si at alle som har søkt innen søknadsfristen 1. februar og som innfrir kravet om rett til barnehageplass, får tilbud om barnehageplass i kommunen. Mange får ikke innfridd sitt førstevalg på prioritert barnehage. **Søkningen til de sentrumsnære barnehagene har vært langt høyere enn kapasiteten** over lengre tid. KOSTRA-tall fra 2016 viser en lavere dekningsgrad på de minste barna (1-2 år) enn på de største barna (3-5 år). Dette er i ferd med å endre seg ved at flere små barn har barnehageplass, og at de har lengre oppholdstid enn tidligere.

Ny rammeplan for barnehagen (forskrift til barnehageloven) trådte i kraft 01.08.17. Rammeplanen beskriver barnehagens innhold og oppgaver. Det er satt sterkt fokus på **kvalitet i barnehagen** de siste åra. Barnehagene arbeider kontinuerlig med bevissthet på kvalitet og hva det betyr i praksis, samfunnsmandatet og drøfting av voksenrollen. Det er stort fokus på arbeid med holdninger og kultur i den enkelte barnehage, og økt fokus på lærende møter som del av profesjonsutviklingen.

Barnehagebarn i Nord-Aurdal har også uttalt seg om *kvalitet, læring og lystbetonte aktiviteter* i barnehagen. Et utvalg av barnas utsagn refereres i det følgende:

Kvalitet er at vi i barnehagen er snille med hverandre, at vi vil leke sammen, og det er nok et møte.

Det beste er å være med andre og få venner. Eller å være i grillhytta eller bli dytta slik at jeg får full fart på sykkel.

Jeg har hørt ordet kvalitetstid, og da gjør vi noe fint sammen med familien. Vi samler oss i stua for å gjøre noe sammen.

Kvalitet er å være ute og sykle, male, tegne, huske og leke med venner- og å ha zalo i sklia.

Vi lærer å snakke norsk, å ikke slå, dytte, klype, sparke og stjele. Kvalitet er at man ikke må sykle på noen, prate engelsk og hjelpe andre.

I barnehagen lærer vi i å bli venner og være sammen med andre ...og å passe på de som er mindre, hjelpe hverandre og være snille mot hverandre.

Vi lærer tall i barnehagen, vi lærer en bokstav som er 5- og å telle. Jeg lærer å hoppe ned høyt for jeg har vært en høydeskrekk en gang!

I barnehagen snakker vi om hva som er bra eller dårlig, og man kan føle seg dårlig om mange sa «nei og nei og nei» til leken.

Sykefraværstatistikken har vært høyere enn målsetningen over tid. Dette er elementer som kan gi utfordringer i den daglige barnehagedriften både organisatorisk og faglig. Barnehagen er sårbar ved fravær, da bemanningen i utgangspunktet oppleves som lav, særlig morgen og ettermiddag.

Økende antall små barn (1-2 år) krever en annen innsats og kompetanse. Med nasjonale ordninger for redusert foreldrebetaling, utvidelse av rettigheter for barnehageplass for yngre barn og endring i familiestrukturer, er det flere små barn som begynner i barnehagen- og som også benytter seg av full barnehageplass.

Barns trivsel og barns medvirkning i/på egen hverdag er grunnsteiner for barnehagens drift og har hatt nasjonalt og lokalt fokus gjennom flere år, og dette arbeidet fortsetter med stort trykk.

Tidlig innsats vektlegges sterkt med bakgrunn i kunnskap om hvor avgjørende det er for barns utvikling at forebygging, avdekking av utfordringer og tiltak settes inn så tidlig som mulig.

Godt foreldresamarbeid er avgjørende *for å kunne sikre at alle barn har lik mulighet til læring og utvikling. Foreldrene er barnas hovedomsorgsgivere, og det er de som vil ha sterkest påvirkning på sine barn*». Dette er sitat fra NOU 2010:8- *Med forskertrang og lekelyst — Systematisk pedagogisk tilbud til alle førskolebarn*.

Foreldrenes betydning for barnas utvikling, og hvordan foreldre og barnehage gjensidig kan støtte hverandre slik at barna får en stimulerende og trygg oppvekst, vektlegges altså ikke bare av foreldrene selv og barnehagen, men også politisk.

Barnehagen ser barna inntil 9 timer daglig og møter foreldrene to ganger daglig. Dette betraktes som en unik mulighet til samarbeid for barnets beste, og i tillegg åpner dette for gode veiledningsmuligheter.

Språk og språkutvikling har hatt og har stort fokus og er forsterka gjennom barnehagenes deltakelse i den nasjonale satsingen fra Utdanningsdirektoratet kalt «Språkløyper». Mangfold, språk og vennskap er forsterka områder i ny rammeplan, helt i tråd med barnehagenes fokus.

Overgang barnehage- skole og skoleforberedelse er et annet innsatsområde og er også i tråd med nasjonale satsinger. Barnehage- og skolevirksomhetene samarbeider godt, og dette samarbeidet utvikles kontinuerlig med mål om at barnehage og skole skal oppleves som deler av det samme helhetlige utdanningsløpet.

Fylkesmannen refererer i sine *Kommunebilder* (2016) til forskning som viser at kvaliteten på barnehagene i Oppland/landet varierer og at **kompetansen til de ansatte i barnehagen** er avgjørende for kvaliteten i tilbudet. Det vurderes også som viktig for kvalitetsutviklingen i barnehagene at det finnes barnehagefaglig kompetanse i kommuneadministrasjonen.

Det anføres fra kommunens side at ledelses- og kompetanseutvikling prioriteres i virksomhet barnehage. Det er gjennomført/gjennomføres både lederutdanning og relevant fagspesifikk utdanning både blant styrere og pedagogiske ledere, og det er kontinuerlig fokus på profesjonsutvikling for alle medarbeidere i virksomheten.

Virksomhetsleder barnehage har barnehagefaglig kompetanse og kompetansen er forsterka ytterligere gjennom opprettelsen av praktisk-pedagogisk veileder. Kommunebildene for 2016

beskriver at andelen assistenter med fagbrev i barnehagene i Nord-Aurdal er høgt sammenligna med mange andre kommuner i Oppland.

Fylkesmannens kommunebilde 2017 setter også fokus på bemanning og kompetanse, se kommentarer kapittel 4.5.

Barnehagene er i noen grad prega av **manglende vedlikehold og oppgradering**. Dette gjelder både bygningsmasse, ute- og innemiljø og lærings- og utviklingsmateriell. Tre av barnehagene er tidligere skolelokaler som i for liten grad er tilrettelagt for barnehagevirksomhet, noe også fylkesmannens kommunebilde 2016 påpeker.

Barnehagene samarbeider i et **regionalt barnehagenettverk** med de andre Valdres-kommunene. Det gjennomføres erfaringsutveksling og kompetanseheving gjennom dette samarbeidet, og regionen har felles IKT- og kompetanseplaner.

Barnefattigdommen lokalt og nasjonalt er tydeligere synliggjort de siste årene. Barnehagen forsøker å utjevne økonomiske forskjeller ved å tilby utlån av utstyr og ulike andre tiltak. Nasjonale ordninger for redusert foreldrebetaling er innført og følges opp lokalt. Kommunen har dessuten utarbeida en *tiltaksplan* mot barnefattigdom som følges opp av kommunens virksomheter.

KOSTRA-tall viser at Nord-Aurdal bruker en mindre andel av totale netto driftsutgifter til barnehage enn de kommunene vi sammenligner oss med. Dette har vært gjeldende over flere år- på tross av samfunnsdelens prioritering av barn og unge.

4.5 Utviklingstrekk og utfordringer barnehage i 12-årsperspektiv

I dette kapitlet trekkes det fram et lite utvalg av kilder for å belyse utviklingstrekk og utfordringer innen barnehagesektor nasjonalt og lokalt.

- 4.5.1 Barnehagen ble i 2006 definert inn i det **18-årige utdanningsløpet**. Dette var et signal om betydningen av barnehagens arbeid og høyere status knytta til profesjonen.
- 4.5.2 Barnehagen er i kontinuerlig endring og utvikler seg i takt med samfunnet den er en del av. Dette medfører større **kompleksitet** i barnehagens daglige virke. Det forventes og kreves at barnehagens innsats favner om stadig flere og større områder og oppgaver. Kompleksiteten omfatter blant annet fag og fagutvikling, ansvarsområder, samhandling og kompetanseområder. Barnet som individ og barnegruppen skal ivaretas. For å lykkes, er barnehagen avhengig av den helhetlige tilnærmingen og utstrakt samhandling med hjem og andre samarbeidspartnere.
Nåtid og framtid krever bevissthet til kompleksiteten og høy grad av endringskompetanse, innovasjon og tilpasning fra barnehagens medarbeidere. Barna skal også rustes for å møte et komplekst samfunn og en rask samfunnsutvikling. De skal både kunne mestre og bidra konstruktivt til eget liv og samfunn.

4.5.3 **Stortingsmelding 41 (2008-2009) Kvalitet i barnehagen** satte kvalitet ytterligere på dagsorden, og målsetningene som var definert i meldingen var:

- Sikre likeverdig og høy kvalitet i alle barnehager
- Styrke barnehagen som læringsarena
- Alle barn skal få delta aktivt i et inkluderende fellesskap

Læringstrykket økte, og uttrykket læring fikk en ny betydning i barnehagen. Diskusjoner har pågått i fagmiljøene etter dette om blant annet leikens/barndommens egenverdi og sterkere krav til «skoleklare» barn og kartlegging.

4.5.4 I **Stortingsmelding 24 Framtidens barnehage (2012-2013)** framheves barnehagens kompleksitet og behovet for økt kunnskap om pedagogisk ledelse, personalledelse, organisasjonsutvikling og administrasjon. Kompetansefokus er en naturlig konsekvens i videreføringen av St.meld. 41 (2008-2009) og 24 (2012-2013). Endrede krav fordrer annen/utvida kompetanse både hos ledere og hos de som er i direkte kontakt med barna i barnehagen. Den formelle kompetansen må videre omsettes i et tolkningsfellesskap i hver barnehage slik at alle involverte har en felles plattform både verdimessig, pedagogisk- faglig og praktisk.

4.5.5 **Stortingsmelding 19 (2015-2016) Tid for leik og læring- Bedre innhold i barnehagen** var konsentrert om barnehagens innhold og oppgaver, og den omfatta forslag til overordnede føringer for ny rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Her uttrykkes ambisjoner om å utvikle innholdet i barnehagetilbudet slik at *alle barn* får et tilbud av god kvalitet. Barnehagetilbudet skal fortsatt bygge på den nordiske tradisjonen med et helhetlig læringssyn og en integrert barnehage for alle under skolepliktig alder, og samtidig settes det fokus på at barnehagens innhold videreutvikles for å møte en ny tid.

4.5.6 Revidert **Rammeplan for barnehagen** (forskrift til barnehageloven) trådte i kraft fra høsten 2017. Den nye planen setter sterkere fokus på mangfold, helse, språk og vennskap. De yngste barna vies større oppmerksomhet og overgang barnehage- skole har fått sterkere fokus.

4.5.7 Regjeringens forslag om en ny nasjonal **bemanningsnorm for barnehagene**, forslag om en skjerpet **pedagognorm** og et **forslag som skal sikre barna en trygg og god overgang fra barnehage til skole og SFO** har vært ute på høring i 2017.

Forslaget om skjerpet pedagognorm er vedtatt med virkning fra 1. august 2018. Da skal det være minst én pedagogisk leder per 7 barn under tre år, og minst én pedagogisk leder per 14 barn over tre år. For Nord-Aurdal vil dette innebære økt antall pedagoger. Fagkompetansen i barnehagen vil dermed økes, men det vil bli færre voksne i møtet med barna pga. at pedagogen har mindre tid i avdeling enn en assistent. Det er ikke fra nasjonalt hold lagt opp til, så langt en kan se, at den reduserte tiden i avdeling skal kompenseres med fagarbeiderstillinger. Det blir derfor viktig å vurdere dette lokalt.

- 4.5.8 **Fylkesmannens bilde av kommunen for 2017** setter fokus på noen forhold hvor kommunen har et handlingsrom eller et utviklingspotensial som det er viktig å ha dialog om. Her berøres bl.a. følgende punkter:

Bemanning	Andelen ansatte med pedagogisk utdanning, målt i andel årsverk, ligger under gjennomsnittet i fylket. Det viser tall fra BASIL.
	Bemanningen i barnehagene i Nord-Aurdal er god sammenlignet med Oppland. Det har vært en positiv utvikling i kommunen over tre år med færre barn per voksen.
Kompetanseutvikling	Fylkesmannen opplever samarbeidet mellom Valdres-kommunene om kompetanseutvikling i barnehagen, som positivt.
Fylkesmannens definerte dialogpunkter	<i>Hvordan arbeider kommunen for å øke pedagogtettheten i barnehagene? Hva forventer kommunen at Fylkesmannen bidrar med i utviklingen av barnehage?</i>

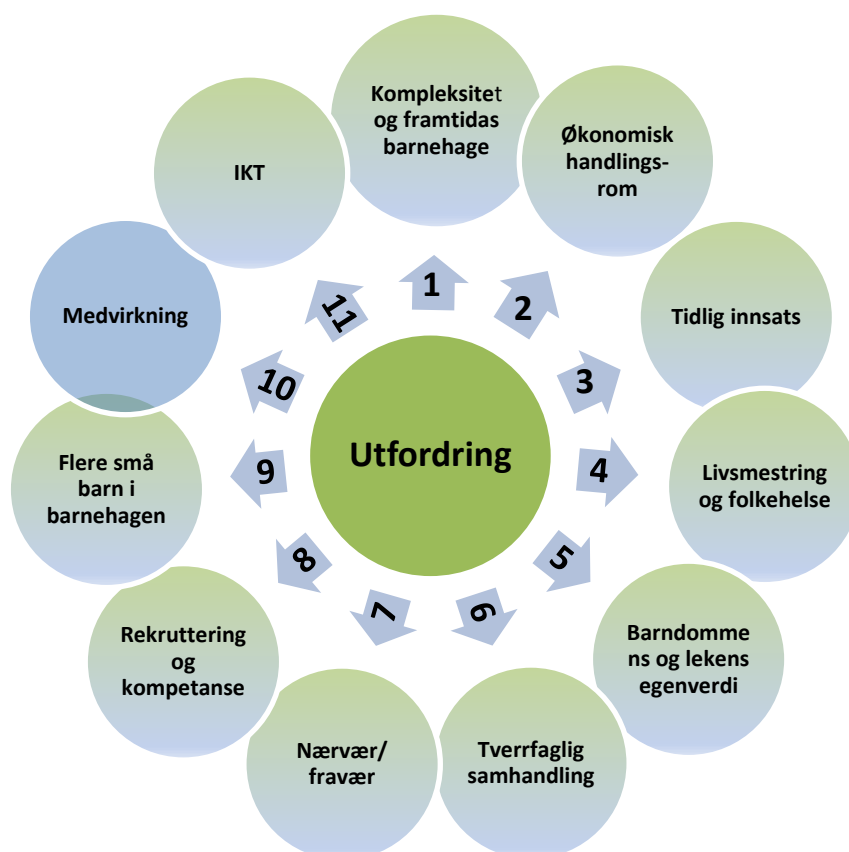
4.5.9 **Folkehelseprofilen/folkehelsebarometeret for Nord-Aurdal 2017**

I det følgende presenteres et utvalg fra nevnte statistikker som kan være relevante med tanke på prioriteringer for satsinger, målsetninger, strategier og tiltak:

- Andelen (0-17 år) som bor i husholdninger med lav inntekt er høyere enn i landet.
- Frafallet i videregående skole er ikke entydig forskjellig fra landsnivået. Frafall regnes som en viktig folkehelseutfordring i hele landet.
- Andelen ungdomsskoleelever som oppgir at de er lite fysisk aktive er ikke entydig forskjellig fra landsnivået.
- Andel ungdomsskoleelever som oppgir at de er litt eller svært fornøyd med lokalmiljøet er markant lavere enn landsnivået.
- Andelen med overvekt inkl. fedme (17-åringer) er høyere enn i landet som helhet.
- Lavere andel i aldersgruppa 30-39 år med vgs eller høyere utdanning enn landet.
- Høyere andel uføretrygdde i aldersgruppa 18-44 år enn landet.
- Høyere andel i aldersgruppen 15-29 år med psykiske plager/lidelser.

- 4.5.10 **Bærekraft, klima og miljø** er områder som skal ha fokus i barnehagen, så vel som i samfunnet for øvrig. Miljøtiltak skal være retta mot både fysisk og psykososialt arbeidsmiljø. Bevissthet og ansvar for natur, miljø og friluftsliv skal være en naturlig del av barnehagehverdagen.

4.5.11 Barnehagens opplevde utfordringer i Nord-Aurdal kommune

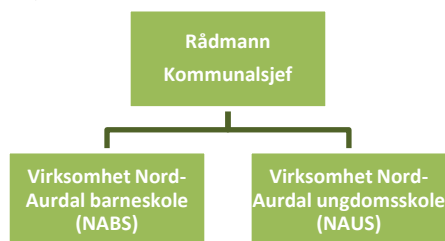

NR	BESKRIVELSE UTFORDRINGER
1	Kompleksitet og framtidens barnehage Utviklinga går fort. Hvordan ser egentlig framtidens barnehage ut? Fag- og fagutvikling, ansvars- og kompetanseområder, samfunnsutviklingen som krever «nye» tjenester. Kompetanse for endra/nye oppgaver (f.eks. «digital verden», små barn inn i barnehagen, økende andel minoritetsspråklige, barns/familiens utfordringer som krever annen kompetanse enn den tradisjonelle barnehagekompetansen). Ulike ledelsesperspektiver; pedagogikk, personal, organisasjon Innhold og kvalitet Det enkelte barn/hele mennesket og kollektivet/hele fellesskapet. Individuell rettighetsfesting av tjenester vs. kollektivets behov -> ressursfordeling (forventning vs. realitet). Helhetlig tilnærming og utstrakt samhandling (hjem, andre tjenester osv.) Familiestrukturendringer, levekår, barnefattigdom/tiltak for utjevning Flerkulturelt samfunn/flere minoritetsspråklige barn. Integrering; språk, ressurser og kompetanse Psykisk helse (barn og familier)
2	Økonomisk handlingsrom Virksomheten driftes svært økonomisk effektivt Målsetninger, kvalitet og resultater vil framover påvirkes av det økonomiske handlingsrommet Langsiktig planlegging, streng prioritering og forutsigbarhet Nok og kvalifiserte medarbeidere (pedagogikk og tverrfaglig, ledelse) Kompetanse; etter- og videreutdanning Barnehagen inn i framtida- Organisering og barnehagestruktur- mulighetsstudie? Vedlikehold bygg og optimalisering for barnehagedrift. Oppdatert læremateriell og utstyr (digitalt og fysisk materiell) Fysiske arbeidsplasser for medarbeidere, møterom Endra oppholdsmønster for både store og små barn krever økt bemanning Flere søker sentrumsnære barnehager (skolestruktur, arbeidsplasser, transport)

- 3 Tidlig innsats**
 Individ og system. Hvor romslig er «normalitetsbegrepet»?
 De *sårbare barna*- barn som ikke har de «vanlige» rammene i livene sine
 Forebyggende arbeid, gode rutiner for avdekking og mulighet (praktisk, tverrfaglig og økonomisk) til tidlig intervensjon
 Økende andel minoritetsspråklige barn i barnehagen (Dobling fra 2012 til 2016 (KOSTRA))
 Utvikle samhandling mellom barnehage og andre tjenester
 Barnehagen som en del av utdanningsløpet
- 4 Livsmestring og folkehelse**
 Økende antall barn og familier med sammensatte utfordringer, levekår (Barnefattigdom større i Nord-Aurdal enn i de andre Valdres- kommunene)
 Endra familiestrukturer
 Utfordringer relatert til psykisk og fysisk helse, rus (i nære relasjoner), fysisk inaktivitet og overvekt hos barn- folkehelse og lavterskel
 Diagnoser med behov for spesifikk kompetanse eller tilrettelegging
 Bærekraft, klima og miljø
- 5 Barndommens og lekens egenverdi**
 Realisere **barnehagelovens formålsparagraf** som sier bl.a.:
«Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling... Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap...»
 Sørge for at barndommens og lekens egenverdi står trygt i møte med økende krav til kvalitet og skoleforberedelse
- 6 Tverrfaglig samhandling**
 Fra brannslukking til forebygging
 Samhandling til barnets beste -> sikre helhet og sammenheng («én dør inn»)
 Integrert tverrfaglig samarbeid; faggruppene har innsikt i hverandres kompetanse og funksjon, og de ulike faggruppene jobber tett sammen med utgangspunkt i barnas behov og problemer. Felles forståelse for og holdninger til oppgaveløsning. Bevissthet rundt felles ansvar, løsningsorientering
- 7 Nærvær/fravær**
 Stabilitet for barnas trygghet og læring
 Kontinuitet og kvalitet i barnehagetilbudet
 Forutsigbart, trygt og kontinuitet for den enkelte medarbeider og for arbeidsmiljøet
 Forebyggende tiltak og tilrettelegging, samt holdningsskapende arbeid
- 8 Rekruttering og kompetanse**
 Kvalitetsutvikling -> kompetanseutvikling
 Kompleksitet -> kompetanseutvikling
 Lederrollen i endring -> kompetanseutvikling
 Fagområder som f.eks. småbarns-, spesial- og migrasjonspedagogikk -> kompetanseutvikling
 Tilgang på kompetanse (spredtbebygd, bemanningsnorm)
 Rekrutteringsprosesser og bevissthet rundt å beholde gode medarbeidere
- 9 Flere små barn i barnehagen**
 Andelen små barn i barnehagen øker (retten til barnehageplass er utvida de siste årene til å gjelde stadig yngre barn, redusert foreldrebetaling er innført for husholdninger med lav inntekt). Krever annen kompetanse og tilstrekkelig bemanning
- 10 Medvirkning-** Barnehagelovens § 3 Barns rett til medvirkning
«Barn i barnehagen har rett til å gi uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet. Barn skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planlegging og vurdering av barnehagens virksomhet. Barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet.»
 Foresatte, FAU, SU, frivilligheten og lokalsamfunn
- 11 IKT**
 Samfunnsutvikling ->IKT som en del av hverdagen
 Kompetanseheving medarbeidere
 Utstyr til bruk for barn og medarbeidere
 Digitale kommunikasjonsverktøy internt og i samarbeid med hjem
 Digital dømmekraft. Legge til rette for at barn utforsker, leker og skaper noe gjennom digitale uttrykksformer. Nettnett

4.6 Status grunnskole (NABS og NAUS)

I Nord-Aurdal kommune er det én barneskole, Nord-Aurdal barneskole (NABS) og én ungdomsskole, Nord-Aurdal ungdomsskole (NAUS).

NABS, som ble renoverert og fikk et tilbygg i 2012, har vært i drift siden 01.08.12. Nybygd ungdomsskole og renoverert idrettshall/svømmehall skal tas i bruk i 2019, og i byggeperioden skal ungdomsskolen ha tilhold på Røn skule i Vestre Slidre kommune.

Virksomhetene har hver sin virksomhetsleder (rektor) med leder- og pedagogisk utdanning med totalansvar for egen virksomhet. NABS har ca. 405 elever med tre paralleller på hvert trinn, det er skolefritidsordning (SFO) med ca. 45 elever. Det er gjennomført brukerundersøkelse på SFO, og aktivitetstilbudet er under utvikling. NABS er samlokalisert og samarbeider med kulturskolen.

NAUS har ca. 210 elever med tre paralleller på hvert trinn. Valdreshallen og svømmehallen ligger i tilknytning til ungdomsskolen. Frisklivssentralen har også tilhold i ungdomsskolen.

Nord-Aurdal har i tillegg til de kommunale skolene to private skoler som ligger i Skrautvål og Ulnes.

Det har vært **en nedgang i elevtall** i kommunens skoler. I 2010-11 var det 707 elever mot 608 i 2017-18 (*Kilde: GSI 01.10.17*). Skolene har i dag kun bokmålsklasser.

Høsten 2015 ble skolene styrka **med ressursen Barne- og ungdomskontakt** (100 % stilling), og ressursen er fordelt mellom skolene. *Skolene samarbeider* tett også på andre områder, både med utviklingsarbeid, organisasjon/administrasjon, lærerressurser og i det daglige faglige arbeidet.

Sykefraværet på barneskolen har gått radikalt ned etter skolesentraliseringen, fra over 10 % i årene før sentralisering til godt under måltallet på 7 % de siste årene. NAUS har hatt jevnt lavt sykefravær over flere år, langt under måltallet på 7 %.

I **forrige kommunedelplan** var handlingsdelen delt inn i tre hovedområder; *kunnskap og kvalitet, kultur-bygging og kompetanse*. Tiltakene beskrevet i handlingsdelen er i stor grad gjennomført og målsetninger i stor grad nådd, med unntak av tiltakene som omhandler IKT. Det legges fram **tilstandsrapport** for grunnskolen i kommunen hvert år, som behandles i kommunestyret, kalt *Kvalitets- og utviklingsrapport*.

Med den ressurstilgangen som skolen har hatt, har det ikke vært mulig å prioritere IKT så høgt som kommunedelplanen 2013- 2016 la opp til. Det er stort utviklingsbehov innen **IKT i grunnskolen** i kommunen. En helhetlig satsing på dette feltet vil være ressurskrevende og vil omfatte både nettverk, maskinvare, administrativ og pedagogisk programvare, arbeidsmetoder, kompetanse og personalressurs. Interkommunal IKT-strategiplan har målsetning om at det innen 2018 skal være 1:1 pc-dekning på 5. – 10. trinn, og her er kommunen langt unna målsetningen. Det er stort uttalt behov

for ressurspersoner innen IKT som kan være operative på skolen, og i tillegg er kompetansehevingsbehovet for medarbeidere stort.

Det er gjennomført flere **utviklingssatsinger** gjennom forrige kommunedelplanperiode. *Lesing som grunnleggende ferdighet, skolemiljøutvikling og klasseledelse, samt vurdering for læring* har hatt stort fokus, og målsetninger er i noen grad nådd. Arbeidet har vært retta mot kollektiv læring/lærende nettverk. Dette har vært både lokalt, regionalt og nasjonalt forankra gjennom satsingen *Ungdomstrinn i utvikling (UiU)* som i Valdres har omfatta både barne- og ungdomstrinn samt videregående skole, og er kalt *Unger i utvikling*.

Rekruttering av medarbeidere har vist seg å være krevende. Det er ofte mange søkere til utlyste stillinger, men erfaringen er at det i avslutningsfasen faller fra mange søkere, og det viser seg utfordrende å rekruttere etter de kartlagte behov skolene har. Videre bidrar ny lærerutdanning/masterstudium til at søkerne i større grad er spesialiserte og dermed har færre kompetansegivende fag. Nye kompetansekrav til lærerne er også bidragsytende til krevende rekrutteringsprosesser.

Arbeidet med overganger gjennom det 18-årige utdanningsløpet er utvikla mye i perioden og vil fortsette framover. Definerte suksessfaktorer er bl.a. god kunnskap om hverandre, god kommunikasjon og tydelige forventningsavklaringer. Videre gjennomføres kontinuerlig evaluering og videreutvikling av rutiner. Det er høy kompetanse på veiledning i skolene. Det vises også på høy score i *elevundersøkelsen* og i *ståstedsanalysen* som ble gjennomført i 2016.

Arbeidet med skolemiljø er intensivert de seinere åra både lokalt og nasjonalt. Nytt kapittel 9A i opplæringsloven, som omhandler elevenes skolemiljø, ble vedtatt i 2017 og lovfester enda tydeligere krav til hva skolene skal gjøre når elever blir mobbet eller ikke har det trygt og godt på skolen.

Nulltoleranse mot mobbing og null mobbing er et selvsagt mål, men det er fortsatt en veg å gå for å nå målet. Bl.a. den nasjonale elevundersøkelsen, lokale undersøkelser og undersøkelsen *Ungdata* gir kommunen statistisk materiale til å vurdere måloppnåelse på området.

Skolene gjennomfører en mengde tiltak for å bygge godt skolemiljø, og evaluering og revidering av tiltak blir gjennomført for hele tiden søke å oppfylle nullvisjonen. Handlingsplan mot mobbing skal revideres i 2018. Kommunens skoler skal delta i den nasjonale satsingen *Inkluderende barnehage- og skolemiljø*. Dette er kompetanseutvikling for barnehager, skoler, myndighet og eiere om mobbing og andre krenkelser.

Skolemiljø er et felt der elever, hjem, skole og andre samfunnsaktører og samarbeidsparter må gå sammen om en felles innsats for å realisere visjonen og målsetninger for området.

Det er innført **nye kompetansekrav** om 30/60 studiepoeng for å undervise i norsk, matematikk og engelsk i grunnskolen. Dette medfører behov for etter- og videreutdanning for mange av kommunens pedagoger, og det er fra nasjonalt hold satt en tidsramme fram til 2025 for å gjennomføre denne. Forklaringen på dette er i stor grad at tidligere allmennlærerutdanning ofte hadde 15 studiepoeng som krav for de som ikke tok fordyping i matematikk og norsk, og engelsk var valgfritt. Etter reform -97 søkte mange førskolelærere/barnehagelærere seg inn i grunnskolen. De tok videreutdanning innen grunnleggende lesing, skriving og matematikk uten spesifiserte studiepoeng pr. fag og står dermed også uten godkjenning etter de nye nasjonale kravene.

I kommunedelplanperioden har politikere og representanter fra skoleadministrasjonen i kommunen deltatt i KS sitt utviklingsprogram **Den gode skoleeier**. Det lokale arbeidet ble i hovedsak retta mot Samarbeidsutvalget (SU) i skolen som samarbeidsorgan. *Veileder for FAU, SU og SMU i de kommunale grunnskolene* ble utarbeida gjennom dette nettverksarbeidet, og revideres årlig.

4.7 Utviklingstrekk og utfordringer grunnskole i 12-årsperspektiv

Det norske samfunnet står overfor store utfordringer. Det skal gjennomføres et grønt skifte og fokuset på bærekraftig utvikling er større enn noen gang. Det skal håndteres en eldrebølge. Det norske velferdssamfunnet skal sikres, og inkludering og fellesskap skal styrkes, i en urolig tid i verden. Samtidig skyter endringene som følge av digitalisering og automatisering fart. I alle bransjer forandrer arbeidsmodellene seg. IKT og digitalisering i arbeidslivet vil blant annet bidra til omfattende endringer i arbeidsformer og måter å organisere arbeidslivet på. Automatisering og robotisering vil føre til at arbeidsplasser forsvinner, endres og nye arbeidsplasser skapes. IKT er i dag en forutsetning for innovasjon og produktivitet, og sentral for både næringslivets konkurranseevne og for fremtidens velferdstjenester.

Barnehagen og grunnskolen skal sammen med hjemmet bidra til at dagens og framtidens barn og ungdommer kan møte den verdenen de skal leve i på en god måte for seg selv og for fellesskapet. De skal være i stand til å mestre livene sine og bidra aktivt i den virkeligheten de faktisk står i og skal stå i framover.

Ved å bruke mangfoldet av kvalitative kilder, vil konturene av framtida kunne tegnes, men vi vil likevel ikke kunne definere eksakt hvilken verden barna og elevene skal utdannes til framover. *Utdanning* betyr mer enn noen gang for at vi skal henge med og kunne bidra i samfunnsutviklingen, arbeidsliv og mestre livene våre. *Kompetanse i å lære* vil slik være avgjørende framover. Vi vet også at *evnen til omstilling og endring* vil være vesentlig sammen med *kompetanse innen kommunikasjon og samhandling*. I tillegg vil det være nødvendig med *kompetanse i å utforske og skape*.

Det forventes og kreves at skolens innsats omfatter stadig flere og større områder. Kompleksiteten omfatter blant annet fag/fagutvikling, ansvarsområder, samhandling og kompetanseområder. Det enkelte barn/hele mennesket og kollektivet/hele fellesskapet skal ivaretas på skolen. For å lykkes, er skolen avhengig av den helhetlige tilnærmingen og utstrakt samhandling med hjem og andre samarbeidspartnere og samfunnsaktører. Kompetansen som kreves for å møte den økende kompleksiteten, endres i takt med utviklingen/virkeligheten. *Å håndtere denne kompleksiteten i økende hastighet er samla sett trolig en av de store utfordringene skolen står overfor i dag og framover.* Dette vil omhandle blant annet kompetanse, organisering, endringsledelse, økonomisk handlingsrom og rekruttering.

I dette kapitlet trekkes det fram et lite utvalg av kilder for å belyse utviklingstrekk og utfordringer innen grunnskolesektor nasjonalt og lokalt.

4.7.1 Fornyelse av læreplanverket

Med St.meld. 28 (2015–2016) *Fag-Fordypning-Forståelse-En fornyelse av Kunnskapsløftet* fremmes det forslag om å fornye innholdet i grunnopplæringen innenfor rammen av Kunnskapsløftet. *Generell del og prinsipper for opplæringen* er revidert og erstattet med *Overordnet del- verdier og prinsipper*. Denne delen av læreplanverket er fastsatt i 2017, men det er ikke avklart når den tår i kraft. Videre skal det gjennomføres en *fornyelse av fagene* i skolen. Læreplaner vil først være klare til å tas i bruk høsten 2020.

Kilde: Udir.no; <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/fagfornyelsen/hva-skjer-nar-i-fornyelsen-av-fagene/>

15. juni 2015 la Ludvigsen-utvalget fram sin sluttrapport *NOU 2015: 8 Fremtidens skole: fornyelse av fag og kompetanse*, med anbefalinger knyttet til fremtidige krav til kompetanse og fornyelse av fag og læreplaner.

Utvalget peker på utfordringer og kommer i rapporten med en rekke anbefalinger om hvordan skolen skal tilpasses fremtiden. Nåtidas og framtidens elever må håndtere et samfunn preget av større kompleksitet, mer mangfold og en raskere endringstakt enn det vi ser i dag, mener utvalget.

Utvalget anbefaler å gå bort fra begrepet grunnleggende ferdigheter. I stedet omtales disse, og flere andre kompetanser, som «fagovergripende kompetanser», og det anbefales at fire kompetanse-områder skal være retningsgivende for prioriteringer i en fagfornyelse; *fagspesifikk kompetanse, kompetanse i å lære, kompetanse i å kommunisere, samhandle og delta og kompetanse i å utforske og skape*.

Utvalget legger stor vekt på viktigheten av dybdelæring og god progresjon i elevenes læring. Å lære noe grundig og med god forståelse forutsetter aktiv deltakelse i egne læringsprosesser, bruk av læringsstrategier og evne til å vurdere egen mestring og fremgang. Utvalget anbefaler også en tydeligere progresjon mellom hoved-trinnene i læreplanene for å gi lærerne og lærerkollegiene hjelp til å følge opp elevenes læring innenfor områder i fagene over tid. Derfor anbefaler utvalget at fagene videreutvikles slik at de legger bedre til rette for elevenes dybdelæring.

Videre anbefales det at fagfornyelsen begynner i fire fagområder i skolen, og ikke i det enkelte fag. Det innebærer at de ulike fagene i hvert fagområde ses i sammenheng når kompetansen i fagene skal defineres. Utvalget foreslår fire fagområder; 1. *Språkfag*, 2. *Samfunnsfag og etikkfag*, 3. *Praktiske og estetiske fag* og 4. *Matematikk, naturfag og teknologi*. Det anbefales at de fire fagområdene gir retning for prioriteringer av innhold i fagene. Ved å dele inn fagene i områder er hensikten å unngå overlapping og styrke sammenhengen mellom fag.

Utvalget mener at tre flerfaglige temaer er særlig viktige framover; *bærekraftig utvikling, det flerkulturelle samfunn og folkehelse og livsmestring*.

4.7.2 Kompetanseutvikling

I 2015 ble en ny strategi for videreutdanning for lærere, kulturskolelærer og skoleledere fram mot 2025 vedtatt; *Kompetanse for kvalitet*. Videreutdanningstilbudene for målgruppen skal blant annet

bidra til at flest mulig lærere har kompetanse i tråd med kompetansekravene til undervisning. Engelsk, matematikk, norsk, norsk tegnspråk og samisk skal være særlig prioritert i strategiperioden.

Videre er det etablert en *ny desentralisert ordning/modell for kompetanseutvikling i grunnskolen*. Ordningen handler om at større handlingsrom er gitt kommuner/fylkeskommuner/regioner til å prioritere utviklingsområder ut fra lokale behov. Det gis tilskuddsmidler til *samarbeidende* kommuner. Valdres har starta implementering av ordningen, og arbeidet med læreplanforståelse er den første prioriterte satsingen for region Valdres.

4.7.3 **Nytt regelverk for skolemiljø**

Stortinget har vedtatt nytt regelverk om skolemiljø. Det reviderte kapitlet 9A i Opplæringsloven gjelder fra 1. august 2017. Alle elever skal ha et trygt og godt skolemiljø. Skolemiljøet skal fremme helse, trivsel og læring for elevene. Eleven har en individuell rett til et trygt og godt psykososialt og fysisk skolemiljø. For det psykososiale miljøet er det elevens egen opplevelse som er avgjørende. Reglene gir eleven en individuell rett og inneholder en fremgangsmåte for hvordan skolen og fylkesmannen skal behandle sakene på best mulig måte. Med lovendringene er det bl.a. innført en aktivitetsplikt som omfatter fem punkter; 1. Følge med 2. Gripe inn 3. Varsle 4. Undersøke 5. Sette inn tiltak.

4.7.4 **Lærernorm fra 01.08.2018**

Stortinget vedtok i forbindelse med statsbudsjettet for 2018 å innføre en norm for lærertetthet på skolenivå. Målsetningen i vedtaket er at det høsten 2018 skal være 1 lærer per 16 elever i 1.–4. klasse og 1 lærer per 21 elever i 5.–10. klasse, og fra høsten 2019 er målet at det skal være 1 lærer per 15 elever i 1.–4. klasse og 1 lærer per 20 elever i 5.–10. klasse. Bestemmelsen om lærernorm skal tre i kraft fra og med august 2018. Dette er en minimumsnorm, og det følger av retningslinjene hvordan normen skal anvendes i kommunene.

I forlengelsen av lærernormen kan det være naturlig å nevne fag- og timefordelingen, som i Nord-Aurdal er på minstetimetall etter regelverket. Fag- og timefordelingen bør vurderes i framtida.

4.7.5 **Kunnskapsdepartementets *digitaliseringsstrategi for grunnopplæringen 2017-2021*** ***Framtid, fornyelse og digitalisering***

De fleste mennesker er i dag avhengige av å kunne bruke digital teknologi for deltakelse i samfunns- og arbeidsliv. Programvaren, enhetene og arbeidsmetodene er forskjellige for de ulike yrkesgruppene og profesjonene, og arbeidsoppgavene for alle vil endre seg framover. Framover trenger vi både grunnleggende digitale ferdigheter og spesialisert kompetanse for å kunne fungere i jobb. Teknologien som brukes vil forandre seg raskt i løpet av de kommende årene. Strategien peker ut retningen for bruken av IKT i grunnopplæringen. Hovedmålsettinger i strategien er 1. Elevene skal ha digitale ferdigheter som gjør dem i stand til å oppleve livsmestring og lykkes i videre utdanning, arbeid og samfunnsdeltakelse 2. IKT skal utnyttes godt i organiseringen og gjennomføringen av opplæringen for å øke elevenes læringsutbytte.

4.7.6 **Skoleforskning**

Det er gjort mye skoleforskning de seinere åra. Her velger vi, bare som et lite drypp, å legge ved en artikkel fra forskning.no om hva god skole er; <http://forskning.no/samfunn-barn-og-ungdom-samfunnskunnskap-skole-og-utdanning/2015/04/sann-far-vi-god-skole-mener> Thomas Nordahl trekker i artikkelen fram åtte punkter som påvirker om en elev får et godt læringsmiljø rundt seg:

- Å ha venner
- Voksne lærere (være gode ledere)
- God struktur
- Foresatte bør snakke positivt om skolen
- Foresatte bør engasjere seg i skolen
- Eleven må jobbe på skolen
- Øke læringstrykket gjennom å forvente mer, gi tilbakemeldinger og vise oppmerksomhet
- Ikke bestemte pedagogisk metoder. Godt læringsmiljø og god undervisning handler ikke om å bruke en bestemt metode. Det finnes mange metoder og strategier som har god effekt. Det finnes også noen tilnærminger som har liten effekt på læring.

Det som later til å fungere, konstaterer Thomas Nordahl i artikkelen, er at lærere samarbeider om å drøfte sin egen praksis ut fra forskningsbasert kunnskap

4.7.7 Fylkesmannens kommunebilder 2017

Fylkesmannens bilde av kommunen for 2017 setter fokus på noen forhold hvor kommunen har et handlingsrom eller et utviklingspotensial som det er viktig å ha dialog om.

Læringsmiljø	Elevundersøkelsen gjennomført skoleåret 2016-17 viser høye mobbetall både på 7. og 10. trinn. 11 prosent av elevene på 10. trinn svarer at de opplever å bli mobbet 2-3 ganger i måneden eller oftere. Tilsvarende tall for 7. trinn er 7,6 prosent.
Lærerens kompetanse	Over 30 prosent av lærerne Nord-Aurdal som underviser i norsk, matematikk og engelsk, tilfredsstiller ikke de nye kompetansekravene (en lærer som underviser i eksempelvis norsk og engelsk, og som mangler formell kompetanse i begge fag, telles her to ganger). Mest kritisk er det innenfor engelsk på barne- og ungdomstrinnet og matematikk på ungdomstrinnet. Kommunen bruker videreutdanningsordningene som ligger i «Kompetanse for kvalitet» for å dekke kompetansebehovet sitt.
Læringsresultater og gjennomføring	Grunnskolepoengsnittet i Nord-Aurdal ligger relativt lavt sammenlignet med snittet i Oppland, og har gjort det over tid. For skoleåret 2016-17 ligger kommunen godt under fylkesgjennomsnittet. Likevel har andelen elever fra Nord-Aurdal som fullfører første året i videregående skole med bestått, vært over gjennomsnittet. I 16-17 var det 91 prosent som fikk bestått i alle fag.
Spesialundervisning	Det har vært en jevn nedgang i andel elever som får spesialundervisning de siste årene. Samtidig er Nord-Aurdal en av Opplandkommunene som bruker størst andel av lærertimene på mellomtrinnet til spesialundervisning. Det viser tall fra grunnskolens informasjonssystem (GSI).
Fylkesmannens definerte dialogpunkter	<i>Hvordan arbeider kommunen for å forebygge mobbing, og for å evaluere iverksatte tiltak? Ett av målene med ny desentralisert ordning for kompetanseutvikling i skolen er at utviklingstiltak i større grad blir differensierte etter kommunenes behov. Hvordan vurderer kommunen sitt behov for kompetanseutvikling med bakgrunn i eksempelvis nye kompetansekrav, læringsresultater og læringsmiljø? Hva forventer kommunen at Fylkesmannen bidrar med i utviklingen av skole?</i>

4.7.8 Folkehelseoversikten for Nord-Aurdal/folkehelsebarometeret

Oversikten peker på blant annet følgende fakta/utfordringer:

- Andelen (0-17 år) som bor i husholdninger med lav inntekt er høyere enn i landet
- Frafallet i videregående skole er ikke entydig forskjellig fra landsnivået. Frafall regnes som en viktig folkehelseutfordring i hele landet.
- Andelen ungdomsskoleelever som etter fylte 10 år har deltatt i fritidsorganisasjoner, er markant lavere enn landet. (Ungdata 2016.)

- Andel ungdomsskoleelever som oppgir at de er litt eller svært fornøyd med lokalmiljøet er markant lavere enn landsnivået.
- 18 % av elever i ungdomsskolealder svarer at de er i gruppa lite fysisk aktive. (Ungdata 2016.)
- Andelen av 17-åringer med overvekt/fedme er langt høyere enn landsgjennomsnittet.
- Lavere andel i aldersgruppa 30-39 år (foreldre til grunnskoleelever) med videregående eller høyere utdanning enn landet
- Høyere andel uføretrygdete i aldersgruppa 18-44 år enn landet
- Psykiske symptomer/lidelser 15-29 år ligger høyere enn landet
- Flere barn av enslige forsørgere enn landsgjennomsnittet (17 % av alle barn 0-17 år)

Disse utfordringene hører med i bildet med tanke på prioriteringer for satsinger, for målsetninger, strategier og tiltak som skolene vil sette i verk.

4.7.9 **Stortingsmelding nr. 31 (2007-2008) Kvalitet i skolen** beskriver følgende målsetninger;

- Alle elever skal som går ut av grunnskolen skal mestre *grunnleggende ferdigheter*
 - *tidlig innsats og gode lærere*
- Alle elever og lærlinger som er i stand til det, skal *gjennomføre videregående opplæring*
 - *tettere oppfølging av elevene i starten av VGO*
- Alle elever og lærlinger skal *inkluderes og oppleve mestring*
 - *alle skal få utfordringer, både de spesielt dyktige og de med svake ferdigheter*

4.7.10 **Meld. St. 21 (2016–2017) Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen**

Kunnskap og kompetanse er nøkkelen til framtida, både for hvert enkelt menneske og for samfunnet som helhet. For at barn og unge skal ha lyst til å lære, være motiverte og oppleve mestring, må alle som har en rolle i utdanningssystemet være preget av **lærelyst**.

Videre omhandler meldinga **tidlig innsats**, som er avgjørende for å gi alle barn og unge en opplæring som rustet dem for framtida. Tidlig innsats handler om å gi hjelp så tidlig som mulig i et menneskes liv. Skolen arbeider forebyggende og for å avdekke og sette inn tiltak så tidlig som mulig. Videre er tidlig innsats et virkemiddel for å sikre utvikling av grunnleggende ferdigheter og kompetanser. Det kommer også til uttrykk gjennom tverrfaglig samhandling i enkeltsaker og ved systemutvikling.

Kommunene er tilført økonomiske ressurser for å kunne øke lærertettheten på 1.-4.trinn i kjølvannet av stortingsmeldinga. (Senere er det også vedtatt en norm for lærertetthet i grunnskolen.)

Meldinga omhandler videre tiltak for at ulik **kvalitet**, mellom skoler og innad på skoler, skal bli mindre. Kommuner og fylkeskommuner skal gis handlingsrom til å drive kvalitetsutvikling, slik at de kan finne løsninger som er tilpassa lokale behov. Lærere og skoleledere skal gis mulighet til å bygge og videreutvikle profesjonelle fellesskap.

4.7.11 **Grunnleggende ferdigheter og fagovergrepene kompetanser**

Grunnleggende ferdigheter er forutsetninger for læring og utvikling i skole, arbeid og samfunnsliv. Grunnleggende ferdigheter er i Kunnskapsløftet definert *til lesing, regning, skriving, digitale ferdigheter og muntlige ferdigheter*. Grunnleggende ferdigheter måles blant annet gjennom nasjonale prøver. Resultatene for Nord-Aurdal viser over tid at skåren er på eller rett under landsgjennomsnittet, og dette er i tråd med målsetningene i kommunedelplanen for 2013-16.

Ludvigsen-utvalgets sluttrapport NOU 2015:8 *Fremtidens skole: fornyelse av fag og kompetanse* anbefaler å omtale grunnleggende ferdigheter som «fagovergripende kompetanser» og definerer disse kompetanseområdene i fire kategorier, se kapittel 4.7.1.

Dyktige, kompetente lærere/klasseledere er viktige for å etablere gode grunnleggende ferdigheter og kompetanser. Andelen lærere med høgskole-/universitetsutdanning og pedagogisk utdanning i Nord-Aurdal har de siste 4 åra vært noe lavere enn de kommunene vi sammenligner oss med (KOSTRA). Det er likevel mange lærere som har gjennomført videreutdanning de siste årene, både på eget initiativ og gjennom nasjonal satsing for kvalitet/kompetanseheving. Skolene har etter hvert fått erfaring med å arbeide i lærende nettverk både lokalt og regionalt.

4.7.12 Gjennomføring videregående opplæring

Det er i mange år satt fokus på utfordringene med at for få elever gjennomfører videregående opplæring. Det arbeides både nasjonalt og lokalt med tiltak for å øke/bedre gjennomføringen. Kunnskapssenter for utdanning har gitt ut en systematisk kunnskapsoversikt som omhandler frafall i videregående opplæring (Referanse nr.: KSU 1/2015). Her konkluderes det med at det i OECD²-området er stor enighet om at frafall representerer et stort samfunnsproblem både fordi det er dyrt for samfunnet og fordi det har store kort- og langsiktige konsekvenser for den som ikke fullfører utdanningen sin. Videre vises det til at det er mye forskning som sier noe om årsaker til frafall, og når det kommer til tiltak, så er det mange ulike retninger. Forskerne ønsker derfor ikke å anbefale en bestemt tiltakskategori fremfor andre, men sier at den viktigste konklusjonen i forskningslitteraturen er at man må *sette inn tiltak mot frafall, tilpasse tiltakene til lokale forhold og gjennomføre dem på en skikkelig måte*. Noen tiltakskategorier peker seg likevel ut som mer effektive enn andre, blant annet *veiledning og tidlig identifikasjon av problemer, samt at man griper inn raskt når problemer oppstår*. I Utdanningsforskning.no (Utdanningsforbundet) kan man 12.10.2017 lese følgende:

«Frafall på videregående starter hjemme. Ungdoms livssituasjon og deres deltakelse både i og utenfor skolen er avgjørende for om de faller fra, eller gjennomfører videregående skole. Det sier forskere som følger ungdom i Telemark.

De mener debatten om frafall har for ensidig fokus på satsing på fag, lærerkompetanse og ekstraundervisning. Forskerne peker på at frafall ofte har bakgrunn i komplekse årsaksforhold, som utvikler seg i relasjonen mellom skole og elev, og som til slutt ender i et brudd.»

Utklipp statistikk, fullføringsgrad etter fem år per bostedskommune (2011-kullet):

Kommune	Fullføringsgrad etter fem år per bostedskommune (2011-kullet)					Stuttet undervisnings
	Fullført på normert tid	Fullført på mer enn normert tid	Fortsatt i VGO etter 5 år	Gjennomført Vg3/gått opp til fagprøve, ikke bestått	Gjennomført Vg3/gått opp til	
Lillehammer	61,5	12	3,2	7,9	15,5	
Gjøvik	61,4	12,3	2,6	6,3	17,4	
Dovre	58,6	31	0	0	10,3	
Lesja	80,6	6,5	0	0	12,9	
Skjåk	72,2	13,9	5,6	0	8,3	
Lom	56,4	12,8	10,3	0	20,5	
Vågå	57,8	20	6,7	8,9	6,7	
Nord-Fron	50,7	20,3	14,5	2,9	11,6	
Sel	64,8	10,2	4,5	4,5	15,9	
Sør-Fron	57,4	19,1	4,3	2,1	17	
Ringebu	50,9	22,8	5,3	3,5	17,5	
Øyer	61,9	20,6	3,2	6,3	7,9	
Gausdal	51,2	8,1	7	10,5	23,3	
Østre Toten	52,7	19,6	4,9	3,3	19,6	
Vestre Toten	48,4	15,5	5	9,3	21,7	
Jevnaker	57,1	14,3	4,8	6	17,9	
Lunner	51,2	13,2	5,4	14,7	15,5	
Gran	57,8	12,7	5,8	5,2	18,5	
Søndre Land	54,8	17,9	7,1	4,8	15,5	
Nordre Land	51,5	17,5	6,2	7,2	17,5	
Sør-Aurdal	56,5	13	6,5	10,9	13	
Nord-Aurdal	60	5,7	8,6	10	15,7	
Vestre Slidre	31,3	12,5	9,4	18,8	28,1	
Øystre Slidre	57,1	19	4,8	2,4	16,7	
Etne og Vang	62,1	17,2	0	10,3	10,3	
Oppland	57,1	14,5	5	6,7	16,7	

² Organisasjon for samarbeid og utvikling (The Organisation for Economic Co-operation and Development)

4.7.13 Elevenes opplevde utviklingsområder i Nord-Aurdal

Elevrådet på NAUS har beskrevet følgende fire utviklingsområder for skolen i Nord-Aurdal:

IKT i skolen

- Vi tror kvalitetssikring og kompetanseheving rundt bruk av IKT i skolen vil være et ufravikelig fremtidskrav. Mulighetene som ligger i bruk av IKT i skolen er en uvurderlig kilde til å sikre en relevant utdanning. Vi mener skolen så raskt som mulig trenger kompetanseheving blant lærere innenfor bruk av IKT, samt en plan for oppgradering av systemer og utstyr. Vi tror gode investeringer innenfor IKT vil gi en mer spennende og variert skole, og at dette burde være et viktig satsningsområde i dagens skole.

Arbeidsliv i grunnskolen

- Vi mener skolen skal være et sted som forbereder oss på det vi vil møte som voksne. I et variert arbeidsliv med behov for ulik kompetanse er det forskjellige krav til teoretisk og praktisk kunnskap. Elevene på NAUS ser verdien i en skole med generelle fag som alle må igjennom, men ønsker seg mer tverrfaglighet og flere prosjekt som motiverer og utfordrer hver enkelt elev, med bakgrunn i hva som vil møte oss senere i livet.

Tydelige og like kompetansekrav fra lærere

- Karakterer gir tydelige tilbakemeldinger på hvor vi står i forskjellige fag, men dersom utgangspunktet for disse tilbakemeldingene ikke er like innenfor samme fag, skaper det usikkerhet for hva som kreves for å gjøre det bra på skolen. Vi opplever at lærerne som jobber med samme fag må være mer samkjørte i forhold til hva de krever av elever fra år til år og jobbe ut fra kompetansemål som har en tydelig sammenheng gjennom hele skoleløpet.

Skolemiljø

- Vi ønsker å bli sett og hørt i saker som angår oss (det vil si de fleste saker, husk at det er vi som skal ta vare på de ressursene som dere forvalter nå), og ha en stemme i politisk og offentlig nærmiljø. Vi tilbringer store deler av oppveksten vår i grunnskolen, og hverdagen på skolen har stor innvirkning på hvordan vi har det. Skoledagen inneholder mye mer enn skoletimer og friminutt. Skolen er en arena hvor vi møter venner og utvikler oss både sosialt og faglig. Vi mener derfor at det er viktig å legge til rette for en hverdag som styrker samhold, lokal tilhørighet og tilknytning til nærmiljøet. For å konkretisere dette, har vi satt opp noen stikkord med viktige faktorer i utviklingen av et godt skolemiljø, se punktet under.

Elevrådet har definert følgende ønsker framover

- Muligheter til å reise på utflukter og skoleturer,
- God skolehelsetjeneste som er tilgjengelig i skolehverdagen
- Fasiliteter som legger til rette for variert fysisk aktivitet
- Skolekantine med rimelige, gode og sunne matvarer
- Representanter fra elevgruppa som får si sin mening i viktige saker

4.7.14 **Bærekraft, klima og miljø** er områder som skal ha fokus i skolen, så vel som i samfunnet for øvrig. Miljøtiltak skal være retta mot både fysisk og psykososialt arbeidsmiljø. Bevissthet og ansvar for natur, miljø og friluftsliv skal være en naturlig del av skolehverdagen.

4.7.15 Grunnskolens opplevde utfordringer i Nord-Aurdal kommune

NR	BESKRIVELSE UTFORDRINGER
1	Kompleksitet og framtidens skole Utviklinga går fort. Hvordan ser egentlig framtidens skole ut? Revidert læreplanverk fram mot 2020, fag- og fagutvikling/læreplanforståelse, ansvars- og kompetanseområder, digitalisering Kompetanse (elevers utfordringer som krever annen kompetanse enn den tradisjonelle skolekompetansen/ lærerens undervisningskompetanse). Organisering og tid Det enkelte barn/ hele mennesket og kollektivet. Individuell rettighetsfesting av tjenester vs. fellesskap Innhold og kvalitet sett opp mot forventning og realitet Elever og familier med sammensatte vansker. Familestrukturerendringer/hjemmeforhold/levestandard/fritid Helhetlig tilnærming og utstrakt samhandling (med heim, andre tjenester osv.) Flerkulturelt samfunn/flere minoritetsspråklige elever. Integrering; språk, ressurser og kompetanse Livsmestring, fysisk og psykisk helse og psykososiale forhold
2	Økonomisk handlingsrom Økonomisk effektivitet og innsats- kvalitet-> målsetninger, resultater, menneskelige ressurser og læremidler/utstyr Langsiktig planlegging, streng prioritering og forutsigbarhet Ønske om/behov for økt grunnbemanning; dyktige og mange nok lærere Kompetanse, etter- og vidareutdanning. Andre kompetansegrupper inn i skolen -> læreren: skolens kjerneoppgaver
3	Grunnleggende ferdigheter og kompetanser Definert i Kunnskapsløftet: <i>Lese, skrive, regne, muntlige og digitale ferdigheter.</i> Ludvigsen-utvalget anbefalar å gå bort fra begrepet grunnleggende ferdigheter og i stedet omtale disse, og flere andre kompetanser, som «<i>fagovergrepande kompetanser</i>»; 1. <i>Fagspesifikk kompetanse</i> 2. <i>Kompetanse i å lære</i>

4 Livsmestring og folkehelse

Ulike kompetanser; Fag-, kulturell-, relasjons- og sosial kompetanse

Livsmestring; Sammensatte utfordringer, levekår, fysisk/psykisk helse, dannings og læring. Lavterskel

Folkehelse. Fysisk helse, psykisk helse, mat/vekt/overvekt, rus, fysisk aktivitet og friluftsliv

Rus: I undersøkelsen Ungdata 2016 sier 4 % av elevene i ungdomsskolen at de drikker alkohol 1-3 ganger i måneden eller hver uke. 2 % sier de har vært så beruset at de har kjent det 5-10 ganger eller mer de siste seks månedene. Tar vi med de som sier de har vært beruset 2-4 ganger og oftere det siste halvåret er det 6 %. 11 % av elevene sier de får lov til å drikke alkohol av foreldrene. 1 % svarer at de har brukt hasj/ marihuana siste året.

Nedbygging av barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk (BUP) og barne-, ungdoms- og familieetat (Bufetat). Mer ansvar overført til skole og skolehelsetjeneste uten tilførsel av ressurser eller kompetanse.

Nye familiemønstre. Delt omsorg med flere bosteder, konflikter, lojalitet, kommunikasjon og dialog

Samhandling og ansvar, gråsoner og ansvar

Motvirke «arv» av sosiale mønstre, utjevningstiltak for barn i lavinntektsfamilier

Diagnoser med behov for særlig kompetanse eller tilrettelegging

Kroppspress/ «kroppsideal». Balanse krav og forventning opp mot prestasjons-/forventningspress

5 Tilpassa opplæring og spesialundervisning

Tiltak knytta til organiseringen av opplæringen, pedagogiske metoder, arbeid med læringsmiljø, oppfølging av lokalt arbeid med læreplaner og vurdering. Tilpassa opplæring forutsetter nok lærere/voksne

Ordinær vs. spesialundervisning. Hvor romslig er «normalitetsbegrepet»?

Økende antall minoritetsspråklige elever krever tilpasninger

Økende antall elever med utfordringer innen psykisk og fysisk helse. Diagnoser-> særskilt kompetanse og tilrettelegg.

Endra kompetansebehov og behov for god klasseledelse

Veiledning PPT³ (system og individ). Kapasitet hos samarbeidspartnere som PPT, BUP⁴ og HAB⁵

6 Tverrfaglig samhandling

Fra brannslukking til forebygging

Helhet og sammenheng. Integrert tverrfaglig samarbeid; faggruppene har innsikt i hverandres kompetanse og funksjon, og de ulike faggruppene jobber tett sammen med utgangspunkt i brukerens behov og problemer. Felles forståelse for og holdninger til oppgaveløsning.

7 Gjennomføring videregående skole

Veiledning og tidlig identifikasjon av problemer, gripe inn og sette inn tiltak raskt, tilpasse tiltakene til lokale forhold

Ha kunnskap om årsaker til frafall og hvilke grupper som er spesielt utsatt

Sikre gode overganger fra barnehage til videregående skole

8 Rekruttering og kompetanse

Kvalitetsutvikling -> kompetanseutvikling. Kompleksitet -> kompetanseutvikling. Lederrollen i endring -> kompetanseutvikling. Revidert læreplanverk -> kompetanseutvikling

Tilgang på kompetanse og beholde gode medarbeidere. «Rett kompetanse på rett sted til rett tid»

Sette lys på rekrutteringsprosessen og benytte videreutdanningsstrategien i skolen *Kompetanse for kvalitet*

Ledelse og ledelseskompetanse (fra klasserom til skoleledelse). Pedagogisk lederskap. Bygge kapasitet til å lede utviklingsprosjekter som styrker og forbedrer lærernes praksis og øker elevenes læringsutbytte. Bygge kollektiv utviklings- og forbedringskultur. Utvikling av profesjonalitet.

9 Læringsmiljø

Trygt og godt skolemiljø. Helse (fysisk og psykisk), trivsel, dannings og læring. Individ og gruppe

God og tydelig ledelse som kontinuerlig arbeider med å forbedre læringsmiljøet og har gode rutiner for arbeidet

Utvikling av en god klasseledelse preget av gode relasjoner lærer/elev

Positive relasjoner mellom elevene og en kultur for læring blant elevene

Gode relasjoner og et godt samarbeid med foreldrene

Faglig utvikling/læringstrykk og resultater balansert mot økende opplevelse av «press» mot ungdomsgruppa

Vektlegge ulike kompetanser som fag-, relasjons- og sosial kompetanse

³ Pedagogisk- psykologisk tjeneste

⁴ Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk

⁵ Habiliteringstjenesten

Folkehelse, fysisk aktivitet, lavterskel. Kroppspress/ «kroppsideal». Prestasjonspress/forventningspress
 Ivaretagelse av barn med sammensatte utfordringer. Levekår/folkehelse, læring/danning, fysisk/psykisk helse, rus
 Samhandling og ansvar, gråsoner og ansvar. Psykisk helse og rus. Nye familiemønstre. Bærekraft, klima og miljø.
 Motvirke «arv» av sosiale mønstre, utjevningstiltak for barn i lavinntektsfamilier

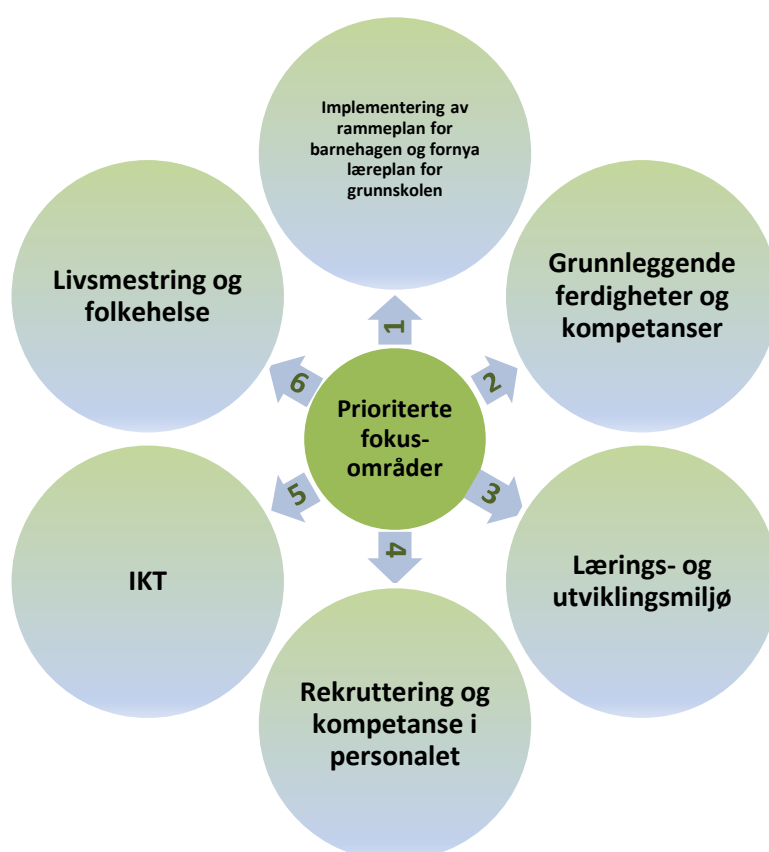
10 IKT

Utstyr og kompetanse. Tilgjengelige ressurspersoner på skolene. Digital verden/endra kommunikasjonsformer
 Holdningsarbeid/nettvett

4.8 Prioriterte områder barnehage og skole 4-årig perspektiv

I kapittel 4 beskrives utfordringer for barnehage og skole, og det viser seg å være stort sammenfall selv om det også er ulike utviklingsområder for hver virksomhet.

Med bakgrunn i det totale status-, utviklings- og utfordringsbildet, foreslås følgende prioriterte fokusområder for barnehage og skole i perioden 2018-2021:

De prioriterte områdene danner grunnlaget for mål og strategier som beskrives i kapittel 5 og videreføres i handlingsdel for 2018-2021.

5 MÅL OG STRATEGIER

Barnehage og skole er deler av det attenårige utdanningsløpet, og dette speiles også i målsetningene. Strategier er valgt ut fra troen på at de skal bidra til måloppnåelse. Tiltakene som er beskrevet i handlingsdelen av planen, springer ut fra strategiene.

En tydelig sammenheng mellom utfordringer, mål, strategier og tiltak anses som viktig for en *vellykka planprosess* inkludert *gjennomføring og resultater av tiltak*. At det er en tydelig rød tråd er viktig for at planen skal fungere som et godt *verktøy* for alle involverte.

Utviklingstrekk og utfordringer ► Prioriterte fokusområder ► Målsetninger ► Strategier ► Tiltak

5.1 Overordnet mål

Alle barn og elever i barnehage og skole i Nord-Aurdal kommune skal oppleve et trygt og godt barnehage- og skolemiljø som fremmer helse, trivsel, dannelse og læring. Alle elever skal etter fullført grunnskole ha forutsetninger til å gjennomføre videregående opplæring og mestre livene sine. Det skal være nulltoleranse for krenkelser av og fra alle som er tilknyttet virksomhetene.

5.2 Målsetninger

- ➔ Barn og elever i Nord-Aurdal skal sikres et mangfoldig barnehage- og skoletilbud av høy kvalitet.
- ➔ Alle barn og elever skal være inkludert og oppleve trygghet, glede og mestring. *Dette følges opp gjennom foreldreundersøkelsen og ståstedsanalysen i barnehagen og den årlige elevundersøkelsen i skolen.*
- ➔ Alle elever som går ut av grunnskolen og som er i stand til det, skal mestre grunnleggende ferdigheter på nivå med landsgjennomsnittet; lese, regne, skrive, muntlige ferdigheter og digitale ferdigheter. *Resultatene kan delvis måles gjennom nasjonale prøver.* Eksamensresultatene for 10.trinn skal ligge på nivå med landsgjennomsnittet eller over.
- ➔ Alle barn og elever skal oppleve trygge og gode overganger gjennom hele barnehage- og grunnsopplæringen.
- ➔ Alle elever skal gjennomføre videregående opplæring. *Statistikk om gjennomføring/frafall fra Oppland fylkeskommune brukes for å vurdere måloppnåelse.*

5.3 Utdypende målsetninger

- ➔ Det skal legges til rette for leik, fysisk utfoldelse, læring og utvikling der **kvalitet** er forankra gjennom hele organisasjonen.
- ➔ Det skal legges til rette for deltakelse i et sosialt og kulturelt fellesskap for alle. Barnehagen og skolen skal gi barna og elevene trening i delta aktivt i et fellesskap sammen med andre barn og voksne utenfor familien.
- ➔ Det skal legges til rette for at de som arbeider med barna og elevene har høy kompetanse for å arbeide med barn- både sosialt og faglig; klar hjerne og varmt hjerte.
- ➔ Barnehagen og skolen skal aktivt og bevisst definere og formidle gode verdier og holdninger.

-
- ➔ Det skal tas i bruk ulike verktøy for å gi barna og elevene gode ferdigheter, kunnskaper og kompetanser.
 - ➔ Ulikheter og mangfold skal anerkjennes og bidra til at gleden og mestringsfølelsen daglig er til stede for hvert enkelt barn/elev.
 - ➔ Skolen og barnehagen skal virkeliggjøre/realisere tilpassa opplæring og tidlig innsats gjennom forebyggende, avdekkende og handlingsorienterte tiltak.
 - ➔ Skolen og barnehagen skal legge til rette for og bidra til god samhandling mellom hjem og barnehage/skole.
 - ➔ Det skal sørges for gode rutiner, tidlig kontakt, god dialog og profesjonell veiledning ved overganger. Samarbeid og samhandling ved overganger videreutvikles.
 - ➔ Barnehagen og skolen skal bidra til at medarbeidere forstår sin egen viktige rolle og har motivasjon, glede og engasjement ved å utføre oppdraget.
 - ➔ Barnehagen og skolen skal bidra til felles ansvarsfølelse på tvers av virksomheter, herunder reelt, godt tverrfaglig samarbeid *når det trengs*.
 - ➔ Økte ressurser til barn og unge synliggjøres i økonomiplanen.

5.4 Strategier

Fem strategier er valgt med tro på at de skal bidra til god måloppnåelse.

- A. Satse på menneskelige ressurser og kompetanse
- B. Etablere et tydelig verdigrunnlag og arbeide holdningsforebyggende
- C. Samarbeide på tvers
- D. Satse på informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT)
- E. Legge til rette fysiske/praktiske forhold

6 RAMMEBETINGELSER OG OPPFØLGING

Kommunedelplanen skal være en tydelig ramme for politisk og administrativ ledelse. Den skal også gi rammer for foresatte, for samarbeidsutvalgene i virksomhetene og ikke minst for alle de som har sitt daglige virke i barnehagene og skolene. Det skal være et dokument der interesserte innbyggere kan finne nyttig informasjon.

Gjennomgangen av status, utviklingstrekk og definerte utfordringer bidrar til å sette retning for mål, strategier og tiltak. Det er imidlertid mange faktorer som spiller inn for *om* og *hvordan* strategier og tiltak kan *gjennomføres i praksis*. Eksempler på avgjørende rammebetingelser er tilgjengelig og anvendt kompetanse, ambisjonsnivå, planlegging og organisering, tverrfaglig samhandling, kunnskap om levekår/folkehelse i kommunens befolkning og økonomisk handlingsrom i og på tvers av virksomhetene.

Barnehage og skole har hatt, har og vil ha stort fokus på utvikling og kvalitet i tjenestene, og dette kommer til uttrykk blant annet gjennom utviklingssatsinger og -planer, kompetanseheving for alle nivåer i organisasjonen og gjennom den daglige driften i virksomhetene. Virksomhetene har effektivisert og tilpassa driften i tråd med nødvendige budsjettmessige/økonomiske pålegg over mange år. Virksomhetene driftes svært økonomisk effektivt sammenligna med mange andre kommuner, og det må nå være en bevissthet til at det økonomiske handlingsrommet/ressursinnsatsen må ses i sammenheng med det tilbudet som virksomhetene kan greie å gi og hvilke mål som kan settes. Handlingsdelen til kommunedelplanen beskriver tiltakene som planlegges gjennomført i fireårsperioden 2018-2021. I de tilfeller der det ikke er rom for gjennomføring av *alle* tiltak, kan det være at forventninger til måloppnåelse, kvalitet og resultater må justeres, og det vil være en hovedregel at menneskelige ressurser prioriteres høyt.

Et eksempel på et satsingsområde det ikke har vært mulig å realisere tilstrekkelig så langt, er området IKT⁶. Det store utviklingsbehovet innen IKT og en helhetlig satsing på dette feltet vil være ressurskrevende og vil omfatte både maskinvare, programvare, arbeidsmetoder, kompetanse og personalressurser. I handlingsdelen beskrives de mest elementære tiltakene for å oppfylle kravene til IKT- kompetanse for grunnskolens elever. Dette er tiltak som burde vært på plass før 2018, men som det ikke har vært mulig å prioritere i tidligere økonomiplaner. Digital kompetanse vil fortsatt, etter at tiltakene eventuelt er gjennomført, kunne påvirke resultatene negativt på nasjonale prøver for 5.trinn pga. etterslepet.

Barnehage og skole søker, uavhengig av rammebetingelser, å følge opp de forventninger som lover, forskrifter og annet plan- og regelverk stiller. Planen vil bli brukt som et verktøy for kommunens arbeid på området og vil danne grunnlag for daglig drift og framtidig utvikling- i tråd med formålet for planen. Enhver som arbeider i virksomhetene skal søke å bidra til å nå den overordna målsetningen;

Alle barn og elever i barnehage og skole i Nord-Aurdal kommune skal oppleve et trygt og godt barnehage- og skolemiljø som fremmer helse, trivsel, danning og læring. Alle elever skal etter fullført grunnskole ha forutsetninger til å gjennomføre videregående opplæring og mestre livene sine. Det skal være nulltoleranse for krenkelser av og fra alle som er tilknyttet virksomhetene.

⁶ Informasjons- og kommunikasjonsteknologi

7 KILDER

FNs barnekonvensjon, art.3 om «barnets beste»;

<http://barneombudet.no/dine-rettigheter/barnekonvensjonen/artikkel-3/artikkel-3-barnets-beste-fulltekst/>

Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver;

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-04-24-487>

Læreplanverket;

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/hvordan-er-lareplanene-bygd-opp/>

St.meld. 28 (2015-2016) Fag- fordypning- forståelse. En fornyelse av Kunnskapsløftet;

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-28-20152016/id2483955/sec2>

Folkehelseoversikt 19.11.2015 Oppdatert versjon 2017;

<https://www.nord-aurdal.kommune.no/Handlers/fh.ashx?MId1=593&FilId=4267>

Regional plan for folkehelse 2017-2021; <https://www.oppland.no/fagomrader/plan-og-miljo/nyheter-plan-og-miljo/god-folkehelse-og-trivsel-i-oppland.80691.aspx>

Folkehelse- og levekårsundersøkelsen i Oppland 2014;

<https://www.oppland.no/fagomrader/plan-og-miljo/folkehelse/folkehelseundersokelsen/>

Ungdata.no; <http://www.ungdata.no/>

Skoleporten.no; <https://skoleporten.udir.no/>

Grunnskolen informasjonssystem GSI; <https://gsi.udir.no/>

BASIL (rapportering årsmelding barnehage); <https://basil.udir.no/login.aspx?ReturnUrl=%2f>

Revidert strategi for kompetanse og rekruttering 2018–2022. Kompetanse for framtidens barnehage;

<https://www.regjeringen.no/contentassets/437c8d37eb3d48719efcb9d22b99408c/kompetansestrategi-for-barnehage-2018---2022.pdf>

Strategi for videreutdanning for lærere og skoleledere fram mot 2025. Kompetanse for kvalitet;

https://www.regjeringen.no/contentassets/731323c71aa34a51a6febdeb8d41f2e0/kd_kompetanse-for-kvalitet_web.pdf

Ståstedsanalyse gjennomført med kommunens lærere våren 2017.

SWOT-analyse gjennomført med kommunens medarbeidere i barnehage og skole våren 2017.

Kommunebildet for Nord-Aurdal kommune 2017; <https://www.fylkesmannen.no/oppland/kommunal-styring/2017-kommunebilder/bildene/nord-aurdal/>

Kommuneplanens samfunnsdel 2011-2023;

<https://www.nord-aurdal.kommune.no/planer/kommuneplan/>

Ny pedagog- og bemanningsnorm i barnehagen; <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/flere-barnehagelarere-og-nok-ansatte-i-barnehagen/id2558601/>

Tiltaksplan mot barnefattigdom 2017-2020;

<https://www.nord-aurdal.kommune.no/Handlers/fh.ashx?MId1=593&FilId=4542>

Tall, statistikk og analyse på fagområdet opplæring i Oppland fylkeskommune;

<https://www.oppland.no/fagomrader/opplaring/tall-og-analyse/>

Tilstandsrapport for videregående opplæring i Oppland 2016;

<https://www.oppland.no/Handlers/fh.ashx?FilId=4469>

Oppland fylkeskommunes fylkesstatistikk 2017;

<https://www.oppland.no/Handlers/fh.ashx?MId1=1825&FilId=6183>

Kunnskapsgrunnlaget Ung i Oppland; <https://www.oppland.no/Handlers/fh.ashx?MId1=293&FilId=3943>

Nils Ola Bjørnstad og Kari Gunn Lie Sveen . Mastergradsoppgave ved Høgskolen i Hedmark 2013:

Hvilke faktorer bidrar til elever gjennomfører videregående opplæring?;

<https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/132471/Bj%c3%b8rnstad%20og%20Sveen.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Bård Amundsen i Forskning.no. *Sånn får vi god skole;* <http://forskning.no/samfunn-barn-og-ungdom-samfunnskunnskap-skole-og-utdanning/2015/04/sann-far-vi-god-skole-mener>

Artikkel i Utdanningsforskning.no (Utdanningsforbundet) 12.10.2017;

<http://utdanningsforskning.no/artikler/fracfall-pa-videregaende-starter-hjemme/>

Fracfall i videregående opplæring (Kunnskapssenter for utdanning april 2015);

https://www.regjeringen.no/contentassets/1e632f4a6e434af2b67950dc45aa2ffe/fracfall_rapport_ksu_e.pdf

NOU 2014:7 *Elevenes læring i fremtidens skole;* <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/NOU-2014-7/id766593/sec1>

St. meld. 21 (2016–2017) *Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen;*

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-21-20162017/id2544344/>

NOU 2018:2 *Fremtidige kompetansebehov*

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/rapport-om-norges-kompetansebehov/id2588163/>

Kunnskapsdepartementets digitaliseringsstrategi for grunnopplæringene 2017-2021- *Framtid, fornyelse og digitalisering;*

https://www.regjeringen.no/contentassets/dc02a65c18a7464db394766247e5f5fc/kd_framtid_for_nyelse_digitalisering_net.pdf

Utdanningsdirektoratets hjemmesider; <https://www.udir.no/>

Kunnskapsdepartementets hjemmesider; <https://www.regjeringen.no/no/dep/kd/id586/>

8 VEDLEGG- HANDLINGSDEL

Plan- og bygningsloven kapittel 11 gir føringer for utarbeidelse av kommunedelplaner. Kommunedelplanen for barnehage og skole i Nord-Aurdal består av en **hovedplan** og en **handlingsdel**.

Handlingsdelen til kommuneplanen angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende årene, og skal revideres årlig. Handlingsdelen tar for seg konkrete tiltak som må og bør gjennomføres. Handlingsdelen er satt opp i et eget dokument.

Adresse: Nord-Aurdal kommune,
Boks 143, 2901 Fagernes.
Mail: nak@nord-aurdal.kommune.no
Tlf.: 61 35 90 00

Foto: Ringerike kommune, 2017